

Regeringens proposition 1998/99:131

Prop.
1998/99:131

Ny svensk filmpolitik

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 31 maj 1999

Laila Freivalds

Marita Ulvskog
(Kulturdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen redovisas ett nytt filmavtal, 2000 års filmavtal, med en rad förändringar och kraftiga förstärkningar av nuvarande stöd till produktion och visning av svensk film. 1993 års finansieringsavtal för Stiftelsen Svenska Filminstitutet (Filminstitutet) löper ut den 31 december 1999. Staten, filmbranschen, Sveriges Television AB och TV 4 AB (publ.) har i april 1999 enats om 2000 års filmavtal, som skall träda i kraft den 1 januari 2000 och gälla till och med den 31 december 2004.

I propositionen föreslås att alla filmpolitiska stöd som hanteras av Filminstitutet skall regleras i 2000 års filmavtal. Därmed upphör den nuvarande uppdelningen mellan å ena sidan stöd till svensk filmproduktion m.m. som finansieras och regleras i 1993 års finansieringsavtal och å andra sidan den filmkulturella och regionala verksamhet som finansieras av staten och som regleras utanför avtalets ramar.

2000 års filmavtal innebär en kraftig förstärkning av produktionsstöden till svensk film, liksom en kraftfull satsning på lanseringsstöd, stöd till distribution av parallellkopior och stimulansbidrag till biografägare för visning av svensk film. Vidare omfattar avtalet ett ökat stöd till visningsorganisationer och regional verksamhet samt medel för internationell lansering av svensk film, stöd till textning på svenska av film och video och till syntolkning, liksom medel för bevarandet och tillgängliggörandet av det svenska filmarvet.

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Ärendet och dess beredning	4
3	Bakgrund	5
3.1	Avtalsmodellen i svensk filmpolitik	5
3.2	Nuvarande filmpolitiska stöd	6
3.2.1	1993 års finansieringsavtal	6
3.2.2	Stöd till filmkulturell verksamhet	7
3.2.3	Stöd till regionala resurscentrum	8
3.2.4	Konstnärsnämndens filmstöd	8
3.3	Filmutredningen	9
3.4	Promemorian Publikrelaterat filmstöd	10
4	Inriktningen på insatserna för filmen	11
5	Ett samlat filmavtal	14
6	2000 års filmavtal	16
7	Handlingsoffentlighet	34
8	Ekonomiska konsekvenser	36
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Ny svensk filmpolitik (SOU 1998:142)	37
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanser som yttrat sig över betänkandet Ny svensk filmpolitik (SOU 1998:142) och promemorian Publikrelaterat filmstöd	44
Bilaga 3	2000 års filmavtal	45
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 31 maj 1999	60

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 1998/99:131

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om ett samlat filmavtal (avsnitt 5).

Regeringen beslutade i april 1998 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att lämna förslag till hur ett framtida stöd till svensk filmproduktion och därmed sammanhängande verksamheter skall utformas. Utifrån de åtgärder som föreslogs skulle utredaren pröva förutsättningarna för såväl en fortsatt avtalsmodell för finansiering av stödet till svensk filmproduktion, som en finansiering utan ett avtal (jfr skr. 1997/98:171).

Chefen för Kulturdepartementet förordnade i maj 1998 författaren Per Olov Enquist som särskild utredare. I november 1998 överlämnade utredaren slutbetänkandet *Ny svensk filmpolitik* (SOU 1998:142). Förslagen i betänkandet syftar till att skapa en stark infrastruktur med oberoende producenter, ett klimat med ekonomiska förutsättningar och stimulans från förproduktion till tiden efter filmens premiär. En sammanfattning av utredarens överväganden och förslag finns i avsnitt 3.3 nedan och i *bilaga 1*.

Som komplement till betänkandet har Kulturdepartementet utarbetat promemorian *Publikrelaterat filmstöd* (dnr Ku1998/2434/Ko). En sammanfattning av promemorian finns i avsnitt 3.4 nedan. Betänkandet och promemorian har remissbehandlats. Betänkandet har däremot i den del som avser förslag om en Film- och TV-fond inte remissbehandlats. En förteckning över remissinstanser som yttrat sig finns i *bilaga 2*. En sammanställning av remissvaren finns tillgänglig i Regeringskansliet, Kulturdepartementet (dnr Ku1998/2434/Ko).

I december 1998 inleddes överläggningar mellan staten, filmbranschen (Föreningen Sveriges Filmproducenter, Sveriges Filmuthyrareförening u.p.a., Sveriges Biografägareförbund, Folkets Husföreningarnas Riksorganisation samt Riksföreningen Våra Gårdar) och TV-företagen Sveriges Television AB och TV 4 AB (publ.) om ett nytt avtal när 1993 års finansieringsavtal för Stiftelsen Svenska Filminstitutet löper ut den 31 december 1999.

Parterna enades i januari 1999 om ett avtal om tillägg till 1993 års finansieringsavtal för Stiftelsen Svenska Filminstitutet och 1998 års avtal om dess förlängning. Tillägget omfattar en bestämmelse med övergångsregler för efterhandsstödet under år 2000 om ett nytt avtal träder i kraft den 1 januari 2000. Syftet med tillägget är att motverka att svensk filmproduktion hämmas av oklarheter om vilka förutsättningar som kommer att gälla för filmer med inspelningsstart under år 1999.

Parterna har i april 1999 enats om ett nytt filmavtal, 2000 års filmavtal, som skall träda i kraft den 1 januari 2000 och gälla till och med den 31 december 2004. Avtalet har från statens sida ingåtts med förbehåll för regeringens godkännande. Parterna är vidare eniga om att en förutsättning för avtalets giltighet är att Europeiska gemenskapens kommission godkänner stödformerna. 2000 års filmavtal redovisas i sin helhet i *bilaga 3*.

Inledningsvis redovisas avtalsmodellen i svensk filmpolitik samt nuvarande filmpolitiska stöd. Vidare lämnas en kortare redogörelse av förslagen i Filmutredningen och i promemorian Publikrelaterat filmstöd.

3.1 Avtalsmodellen i svensk filmpolitik

Det första svenska filmavtalet slöts år 1963 mellan staten och filmbranschen i form av Föreningen Sveriges Filmproducenter, Sveriges Filmuthyrareförening u.p.a., Sveriges Biografägareförbund, Folkets Husföreningarnas Riksorganisation och Riksföreningen Våra Gårdar. Den nöjesskatt på 25 procent som biograferna dittills hade betalat ersattes med en biografavgift, som innebär att en tioprocentig avgift på varje försåld biografbiljett tillfaller filmavtalet. Intäkterna från 1963 års filmavtal fördelades av Filminstitutet som produktionsstöd samt till filmkulturell verksamhet i form av visningsfrämjande åtgärder, bibliotek, arkiv m.m. Avtalstiden för det första filmavtalet var hela 20 år. Under avtalsperioden gjordes dock en del förändringar av produktionsstöden. Staten började år 1973 ge direkta bidrag till avtalets ändamål.

1982 års film- och videoavtal innebar att avtalskretsen utökades med företrädare för videobranschen. Deras bidrag till avtalet var en avgift på hyr- och köpkassetter. Staten medgav samtidigt att videobranschen reducerade kassettskatten med de belopp som betalades till avtalet. 1982 års avtal omfattade liksom tidigare olika former av produktionsstöd samt medel för filmkulturell verksamhet. Avtalet träffades för en period på nio år. År 1991 förlängdes 1982 års avtal i ytterligare 18 månader. Avtalskretsen utökades med nya organisationer från videobranschen som en följd av att branschen omorganiserats.

I det nuvarande avtalet, 1993 års finansieringsavtal för Stiftelsen Svenska Filminstitutet, utökades avtalskretsen till att även omfatta TV-företagen Sveriges Television AB och Nordisk Television AB, nuvarande TV 4 AB (publ.). Sveriges Television hade dock sedan år 1975 haft ett separat avtal med Filminstitutet. En viktig principiell förändring i 1993 års avtal var att de filmpolitiska insatserna delades upp i två delar. Produktionsstöden finansierades via avtalet, medan stödet till den filmkulturella verksamheten helt finansierades av staten och reglerades utanför avtalets ramar.

Avtalstiden sattes till utgången av år 1998, med ett års uppsägningstid. I december 1997 sades avtalet upp av två av parterna, nämligen Sveriges Videodistributörers Förening och Videohandelns Samarbetsorganisation. Sedan dessa organisationer meddelat att de inte var beredda att delta i en förlängning av nuvarande avtal, träffade övriga parter utom videobranschen i februari 1998 ett avtal om förlängning av 1993 års avtal, i första hand t.o.m. den 31 december 1999 (jfr skr. 1997/98:171).

Det nuvarande stödet till svensk film omfattar produktionsstöd och andra branschrelaterade stöd inom ramen för 1993 års finansieringsavtal för Stiftelsen Svenska Filminstitutet, stöd till filmkulturell verksamhet samt stöd till regionala resurscentrum för film och video. Därutöver disponerar Konstnärsnämnden statliga medel för stöd till produktion av kortfilm.

3.2.1 1993 års finansieringsavtal

Sjuttiofem procent av de medel som är tillgängliga för produktionsstöd till svensk film skall användas till förhandsstöd enligt 1993 års finansieringsavtal. Stödet får täcka högst sjuttio procent av en films produktionskostnad och stödbeloppet får högst vara 8 miljoner kronor per film. Stödbeloppet får dock årligen justeras av Filminstitutet och det är för närvarande högst 9 miljoner kronor.

Med långfilm avses i första hand film som har en visningstid motsvarande 2000 meter i 35 mm format. En film anses som svensk under förutsättning att filmen har en svensk producent och att den svenska insatsen av artistiska medarbetare är av påtaglig betydelse. En film som inte har en svensk producent är ändå att anse som svensk under förutsättning att dels den svenska kapitalinsatsen uppgår till tjugo procent av produktionskostnaden och dels den svenska insatsen av artistiska medarbetare är av påtaglig betydelse.

Beslut om förhandsstöd fattas av styrelsen efter förslag från olika konsulenter. Efterhandsstödet är ett automatiskt stöd som utgår till svenska långfilmer som inom ett år efter premiären setts av minst 30 000 betalande biografbesökare i Sverige. När denna gräns är nådd utbetalas 4 miljoner kronor till filmens producent. Därefter betalas stödet ut kvartalsvis upp till 110 000 åskådare. Film som erhållit mindre än 9 miljoner kronor i förhandsstöd kan tilldelas efterhandsstöd tills det sammanlagda stödbeloppet uppgår till 9 miljoner kronor.

Parterna i 1993 års finansieringsavtal och 1998 års avtal om dess förlängning träffade i januari 1999 ett tilläggsavtal. Enligt detta skall långfilm med inspelningsstart under år 1999 vara berättigad till efterhandsstöd enligt 1993 års avtal under år 2000 även om ett nytt finansieringsavtal träder i kraft den 1 januari 2000. Stödet, som skall utgå ur de medel som inflyter till stiftelsen under år 2000, skall beräknas på det antal betalande biografbesökare som har sett filmen senast den 31 december 2000.

1993 års avtal omfattar även stöd till distribution och visning. Stöd till biografupprustning ges i första hand för upprustning av projektorer och ljudanläggning. Ett krav är att det görs en likvärdig insats från lokala intressenter, t.ex. biografägaren eller kommunen, med minst 50 procent av kostnaderna.

Stöd till paralleldistribution syftar till att människor på mindre och medelstora orter snabbare skall få tillgång till aktuella och efterfrågade filmer. Parallellkopiorna skall komplettera distributörernas egna kopior.

Enligt avtalet skall stöd lämnas till samarbete mellan filmbranschen och TV-företagen.

I en protokollsanteckning till avtalet förutsätter staten att Filminstitutet fortsätter det internationella samarbetet inom Nordiska Film- och TV-fonden och Europarådets samproduktionsfond Eurimages samt inom EU:s Media-program. För information om EU:s arbete och stöd inom filmområdet finns också en MediaDesk vid Filminstitutet som finansieras delvis med svenska medel, delvis med EU-medel.

För år 1999 har staten anvisat 61,5 miljoner kronor för stöd till filmproduktion m.m. inom ramen för 1993 års finansieringsavtal. Avtalet beräknas sammanlagt omsätta 177 miljoner kronor under innevarande år.

3.2.2 Stöd till filmkulturell verksamhet

Staten bidrar även till Filminstitutets filmkulturella verksamhet, som dessutom finansieras med vissa egna intäkter hos institutet. Syftet är att främja bevarandet och tillgängliggörandet av filmer och material av film- och kulturhistoriskt intresse för forskning och för allmänheten samt att främja spridning och visning av värdefull film. En del av den filmkulturella verksamheten avser olika former av administration, ledning och ekonomi. I övrigt redovisas verksamheten efter den interna organisation som gäller för Filminstitutet.

Avdelningen *Cinemathek & Information* har som sitt främsta uppdrag att bevara och tillgängliggöra filmarvet samt att svara för intern och extern information. Filmarkivet rymmer s.k. säkerhetsmaterial av alla svenska filmer som får produktionsbidrag. Arkivet tar även hand om en betydande del av de kopior av internationella filmer som visas på biografernas ordinarie repertoar. Samlingarna omfattade år 1998 drygt 18 000 titlar. Verksamheten med dokumentation omfattar bibliotek, klipparkiv och bildarkiv. Liksom filmarkivet är dessa samlingar viktiga för såväl forskare och studenter som för allmänheten. Avdelningen arbetar även med filmrestaurering för att rädda den svenska filmskatten. Den särskilda färgfilmsrestaureringen omfattar svenska långfilmer producerade under perioden 1953–1979. En annan viktig uppgift är att överföra svensk film på nitrat till säkerhetsmaterial. Cinemateket visar klassiker, retrospektiver, temaserier och ny utländsk film som inte får kommersiell distribution samt ordnar seminarier. Huvuddelen av filmerna som visas kommer från Filminstitutets eget arkiv, men en stor del lånas från internationella filmarkiv. För att öka intresset för svensk film bedriver Filminstitutet informationsverksamhet, bl.a. genom den årliga Filmgalan där årets Guldbaggar delas ut, genom utgivningen av Filmårsboken samt genom intern och extern information.

Den huvudsakliga uppgiften för avdelningen *Film & Publik* är att stärka filmens roll i kulturlivet genom stimulans av film- och biograflivet och främjande av ett brett utbud av film på biograferna.

Avdelningen ansvarar för handläggningen av olika stöd som styrelsen fattar beslut om. Stöd fördelas till visningsorganisationer och till filmfestivaler som verkar på ett nationellt plan och som arbetar för att nå ut till en bred publik med kvalitetsfilm. Stöd lämnas även till import och lansering av kvalitetsfilm som bedöms ha svårigheter att hävda sig kommersiellt och till lokal filmkulturell verksamhet för barn och ungdom (skolbioverksamhet). För att stimulera biografägare på små och medelstora orter att förnya sin repertoar, inte minst för att i högre grad visa svensk och europeisk film, fördelas stöd till breddning av biograf-repertoaren.

Avdelningen *Utland & Festival* samordnar Filminstitutets internationella aktiviteter. Framför allt omfattar verksamheten spridning av svensk film genom festivaldeltagande och anordnande av filmveckor med svensk film. Informationsmaterial produceras för den utländska marknaden, bl.a. ges en årsbok över svenska filmer ut på engelska. Avdelningen sköter även viss försäljning av kortfilm.

För år 1999 har 57 910 000 kronor anvisats för Filminstitutets filmkulturella verksamhet. Därtill har 5 miljoner kronor anvisats till regeringens disposition för att möjliggöra ett fortsatt restaureringsarbete av svensk färgfilm från perioden 1953–1979 (jfr prop. 1998/99:1, utg.omr. 17). Regeringen har i februari 1999 beviljat Filminstitutet dessa medel för det fortsatta restaureringsarbetet enligt den plan som institutet utarbetat.

3.2.3 Stöd till regionala resurscentrum

Staten lämnar ett särskilt stöd till regionala resurscentrum för film och video (jfr prop. 1996/97:3). År 1997 anvisades 4,5 miljoner kronor. Därefter har anslaget ökat med 4,5 miljoner kronor per år och det uppgår innevarande år till 13,5 miljoner kronor. Stödet fördelas i år till sexton olika filmcentrum över hela landet och det syftar till att främja regional och lokal filmverksamhet med tyngdpunkt på verksamhet riktad till barn och ungdom. I begränsad utsträckning kan medel användas för produktion och distribution av kort- och dokumentärfilm. För att beviljas stöd krävs en regional motprestation som minst motsvarar det belopp som erhålls från Filminstitutet. Regeringen fastställer årligen vilka regioner som skall kunna få stöd.

3.2.4 Konstnärsnämndens filmstöd

Sedan år 1989 disponerar Konstnärsnämnden särskilda medel för stöd till produktion av kortfilm. Motivet till att detta stöd infördes var ett ökat behov av stöd till filmproduktion utöver det stöd som fördelas av Filminstitutet. För att öka den konstnärliga yttrandefriheten och mångfalden behövdes ett organ som kunde ge bidrag till experimentell film, utan att det samtidigt förutsattes att försöken i varje enskilt fall skulle resultera i en visningsfärdig produkt. Stöd får lämnas till konstnärer som kan visa ett dokumenterat arbete av god konstnärlig

kvalitet. Innevarande år har anslaget tillförts 2 miljoner kronor (jfr prop. 1997/98:87, bet. 1998/99:KrU1, rskr. 1998/99:55) och uppgår därmed till sammanlagt 4 493 000 kronor. Från anslaget får medel utbetalas till Stiftelsen Filmforum för uppbyggnad av en organisation för rådgivning och distribution i fråga om film- och videokonst. Medel får även utbetalas till Arkivet för ljud och bild och Stiftelsen Filmforum för ett fortsatt arbete kring dokumentation och bevarande av experimentell film- och videokonst. Förslaget i denna proposition omfattar inte Konstnärsnämndens filmstöd.

3.3 Filmutredningen

Filmutredningen föreslår i betänkandet Ny svensk filmpolitik (SOU 1998:142) kraftigt förstärkta insatser för svensk film och flera förändringar av nuvarande filmpolitiska stöd. Sju olika stödformer till svensk filmproduktion föreslås. Stöden omfattar hela kedjan från förproduktion till filmens premiär och syftet är att skapa en vitaliserad filmmiljö. En utvecklingsfond föreslås för stöd till utveckling av filmprojekt. Två fonder föreslås för förhandsstöd till långfilmer i alla genrer, varav den ena fonden leds av en konsulent och den andra av en konsulent tillsammans med en nämnd. En särskild Film- och TV-fond föreslås få resurser för mera kostnadskrävande produktioner. Vidare föreslås en fond för stöd till kort- och dokumentärfilm och en upphovsmannafond för stöd i efterhand till filmens manusförfattare, producent och regissör. Slutligen föreslås en ny Industrifond för bl.a. stöd till producenter för utveckling av filmprojekt. I förslaget ligger också att efterhandsstödet i dess nuvarande form avskaffas.

I betänkandet diskuterar utredningen även andra möjliga alternativ till filmstöd. Om tonvikten i så hög grad läggs på förhandsstöd måste stor vikt läggas vid alternativen. Det är nödvändigt att skapa flera beslutsingångar till en films finansiering. Ett alternativ är ett stöd relaterat till en films framgång på biograferna, som det biljettstöd som har prövats i Norge med goda erfarenheter.

Filmutredningen lägger även fram flera förslag i syfte att främja distribution och visning av film i hela landet. Ett nytt filmavtal bör omfatta ett stöd för lansering av svensk långfilm. Det nuvarande stödet till paralleldistribution bör utökas till att även omfatta ny svensk film och ickesvensk kvalitetsfilm. Ett kraftigt förstärkt biografstöd föreslås i form av stöd till alla biografier för garantihyran, ett stimulansbidrag på tio kronor per försåld biljett till alla biografier för att visa kvalitetsfilm från Sverige och övriga EU-länder samt ett nytt stöd för aktivt publikarbete till biografier på orter med mindre än 50 000 invånare. Det nuvarande stödet till biografupprustning bör behållas.

Utredningen föreslår att ett nytt filmavtal även skall omfatta ett utökat stöd för distribution av värdefull kvalitetsfilm på video, en fortsatt satsning på skolbioverksamhet och ett särskilt stöd för distribution av kort- och dokumentärfilm. Stöd till regional verksamhet föreslås omfatta det nuvarande stödet till regionala resurscentrum för film och video och ett

nytt stöd till regionala produktionscentrum för långfilm. Stöd till distribution och visning av film i hela landet bör även omfatta de nuvarande stöden till visningsorganisationer, till filmfestivaler och till import och lansering av kvalitetsfilm.

Medel bör även i fortsättningen avsättas till internationella avgifter och internationell lansering av svensk film. Stöd bör vidare lämnas för textning på svenska av film och video och för syntolkning på videogram.

Filminstitutet skall hantera de filmpolitiska stöden inom ramen för ett nytt filmavtal. När det gäller institutets ledning och administration föreslår utredningen att styrelsen utökas från sju till nio personer. Det rådgivande organet Förvaltningsrådet bör avskaffas. För administrationen av de olika filmpolitiska stöden föreslår utredningen ett system med utjämningsfonder för att utjämna variationer i intäkterna över året. Filminstitutets verksamhet bör enligt utredningen omfattas av handlingsoffentlighet.

Utredningen förordar en fortsatt avtalslösning framför ett alternativ med en helstatlig filmpolitik finansierad med full mervärdesskatt på biografbiljetter. Den nuvarande uppdelningen mellan filmavtalet och den filmkulturella och regionala verksamhet som finansieras av staten bör upphöra. De avtalsparter som bidrar till finansieringen av avtalet bör enligt förslaget vara kvar som parter. Förslaget till finansiering innebär att biografavgiften höjs från tio till tolv procent, att staten och Sveriges Television ökar sina bidrag, att en videoavgift åter tas ut samt att nya TV-kanaler bidrar med medel till avtalet.

3.4 Promemorian Publikrelaterat filmstöd

Promemorian utgår från att målen med filmpolitiken har större förutsättningar att uppnås om filmpolitiken omfattar flera beslutsingångar till en films finansiering, såväl olika former av förhandsstöd som ett publikrelaterat stöd. En hänvisning görs till det filmpolitiska biljettstöd som finns i Norge och som Filmutredningen anger som ett alternativ till övriga produktionsstöd. Det görs i promemorian klart att det nuvarande efterhandsstödet inte är ett alternativ i en ny svensk filmpolitik. Förslaget har utformats så att bristerna med efterhandsstödet avlägsnas.

Förslaget innebär att publikrelaterat stöd skall lämnas till svenska långfilmer för öppna visningar på biograf. Stödet baseras på filmens bruttobiljettintäkter under de första 12 månaderna efter premiären och utbetalas till dess att producenten fått full återbetalning av en fastställd egeninsats. En avräkning görs för producentens förväntade andel av bruttobiljettintäkterna. Långfilmer med inspelningsstart efter den 31 december 1999 skall, enligt förslaget, vara berättigade till det publikrelaterade stödet. Stödet skall fördelas inom en egen budgetram.

Regeringens bedömning: De samlade insatserna för filmen bör förstärkas. Huvuduppgiften bör vara att främja produktion och distribution av svensk kvalitetsfilm. Inriktningen på de framtida insatserna för filmen bör vara att

- upprätthålla och utveckla värdefull svensk filmproduktion i samverkan med berörda branscher,
- säkerställa tillgången till ett brett utbud av värdefull film i olika visningsformer i hela landet,
- upprätthålla och utveckla biografens roll som kulturell mötesplats i hela landet och medverka till att biopubliken långsiktigt ökar,
- ge fler, främst barn och ungdomar, möjlighet till eget skapande med film och andra medier för rörliga bilder,
- regionalt och lokalt stärka filmens roll i kulturlivet, särskilt med tanke på barn och ungdom,
- förbättra kvinnliga filmskapares villkor,
- bevara filmer och material av film- och kulturhistoriskt intresse och i ökad utsträckning tillgängliggöra dem för forskning och allmänhet samt att
- upprätthålla och utveckla det internationella utbytet och samarbetet på filmområdet.

Filmutredningens förslag: Stämmer överens med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser delar Filmutredningens uppfattning om inriktningen på insatserna för filmen.

Skälen för regeringens bedömning: Filmen är den konststart som når flest människor. Samtidigt är filmutbudet ojämnt. Kvalitetsfilmer har svårt att nå en bredare publik. Så också betydande delar av den film som produceras i Sverige. Kulturpolitiskt är det av största vikt att film som skildrar liv och leverne i vår del av världen – på svenska språket och i miljöer som vi känner igen – kan produceras och spridas i ökad omfattning. Filmen är på många sätt unik genom att den förenar kulturpolitiska och näringspolitiska intressen. Den tekniska utvecklingen på det audiovisuella området öppnar ständigt nya marknader även för filmer från små språkområden som det svenska. En inhemsk filmproduktion ger bevisligen goda möjligheter till regionala satsningar och regional utveckling. Den erbjuder i synnerhet unga människor bilder av samtiden som de kan identifiera sig med. Svensk film har en stark ställning på hemmamarknaden. Behovet av visuell fiktion växer kraftigt, och skapar en efterfrågan som också omfattar de konstnärliga upphovsmännen. Filmen är en spjutspets, både som konststart och som teknik.

I propositionen Kulturpolitik (prop. 1996/97:3) gjorde regeringen bedömningen att de framtida insatserna för filmen bör syfta till att upprätthålla och utveckla värdefull svensk filmproduktion i samverkan med berörda branscher, att säkerställa tillgången till ett brett utbud av värdefull film i olika visningsformer i hela landet, att upprätthålla och utveckla

biografens roll som kulturell mötesplats i hela landet och medverka till att biopubliken långsiktigt ökar, att ge fler, främst barn och ungdomar, möjlighet till eget skapande med film och andra medier för rörliga bilder, att regionalt och lokalt stärka filmens roll i kulturlivet, särskilt med tanke på barn och ungdom, att bevara filmer och material av film- och kulturhistoriskt intresse och i ökad utsträckning tillgängliggöra dem för forskning och allmänhet, samt att upprätthålla och utveckla det internationella utbytet och samarbetet på filmområdet.

Inriktningen på de framtida insatserna för filmen bör, enligt regeringens bedömning, i huvudsak ansluta till denna grundläggande inriktning. Därtill bör det vara en viktig uppgift för en ny filmpolitik att förbättra kvinnliga filmskapares villkor. Filmutredningens analyser och förslag, byggda på erfarenheter från gällande filmavtal, visar även att det krävs såväl förändringar av nuvarande filmpolitiska stödformer som en kraftig förstärkning av de ekonomiska medel som ställs till förfogande för att inriktningen på filmpolitiken skall kunna förverkligas. Huvuduppgiften bör därvid vara att främja produktion och distribution av svensk kvalitetsfilm.

I syfte att främja produktionen av svensk kvalitetsfilm, bör det vara en central uppgift för filmpolitiken att vitalisera produktionsmiljön i svensk film. Inom filmen arbetar konstnären och köpmannen, poeten och finansmannen, teknikern och entreprenören, alla med samma projekt. Utan en vital filmproduktionsmiljö krymper konstnärens möjlighet att förverkliga sig själv. Utan konstnären finns ingen lönsam produkt. Det finns också anledning att peka på vikten av att en ny svensk filmpolitik skapar kontaktytor mellan film, television och teater. Det växande antalet TV-kanaler är i dag viktiga visningsfönster för svensk långfilm, kortfilm och dokumentärfilm. Filmens, televisionens och teaterns stora gemensamma rum befolkas av konstnärer, tekniker och entreprenörer som rör sig mellan genrerna.

Allt stöd till filmproduktion förutsätter en fungerande distribution. Den svenska filmpolitiken har alltför länge gjort halt inför distributionsledet. Filmen är en demokratisk konststart som många upplever som lättillgänglig och som ofta är en ung människas första konstupplevelse. Men alla har inte samma möjligheter att se film. Den geografiska ojämlikheten är stor. Ingen annan konststart är heller så styrd av kommersiella marknadsmekanismer som filmen. En ny filmpolitik måste slå vakt om bredd, mångfald och konstnärlig valfrihet inom såväl produktionen som distributionen av film.

Kvalitet bör vara ett överordnat begrepp i hela filmpolitiken. I det första filmavtalet från år 1963 definierades begreppen kvalitet och konstnärlighet som "en förnyelse av filmens uttrycksmedel och formspråk, angelägenhetsgraden i filmens ärende, intensiteten eller fräschören i dess verklighetsuppfattning eller samhällskritik, graden av psykologisk insikt och andlig nivå, lekfull fantasi eller visionär styrka, episka, dramatiska eller lyriska värden, den tekniska skickligheten och övriga artistiska komponenter i filmen". I senare filmavtal har andra, mer kortfattade formuleringar använts. Enligt gällande filmavtal skall Filminstitutets styrelse ansvara för att tillgodose behovet av värdefull

svensk filmproduktion. Samma formulering återfinns i 2000 års filmavtal. I likhet med Filmutredningen bedömer regeringen att en markering av kvalitetens avgörande betydelse är central. Prop. 1998/99:131

Regeringen redogör i avsnitt 6 för de närmare överväganden som ligger bakom 2000 års filmavtal.

Regeringens förslag: Inom ramen för en fortsatt avtalslösning skall stöd till filmkulturell verksamhet och stöd till regionala resurscentrum för film och video regleras i 2000 års filmavtal. Därmed samlas alla filmpolitiska stöd som hanteras av Filminstitutet i 2000 års filmavtal.

Filmutredningens förslag: Stämmer överens med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser föredrar en fortsatt avtalslösning framför en helstatlig filmpolitik, men viss kritik riktas mot utredningens förslag om att begränsa avtalskretsen till dem som bidrar ekonomiskt samt mot att avtalsmodellen utesluter väsentliga delar av filmlivet från inflytande över filmpolitiken. Ett flertal instanser tillstyrker också förslaget att samla alla filmpolitiska stöd som hanteras av Film-institutet inom ramen för 2000 års filmavtal. Några instanser förordar en fortsättning av den nuvarande uppdelningen mellan produktionsstöd i ett branschavtal och en helstatligt finansierad filmkulturell verksamhet.

Riksdagens tidigare överväganden: I propositionen Film- och videoavtalet och statens stöd till filmkulturell verksamhet (prop. 1992/93:10) föreslog regeringen att staten skulle överta ansvaret för finansieringen av olika filmkulturella verksamheter hos Filminstitutet, medan 1993 års finansieringsavtal endast behandlade stöd till svensk filmproduktion. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 1992/93:KrU7, rskr. 1992/93:60). I propositionen Kulturpolitik (prop. 1996/97:3) föreslog regeringen inrättandet av ett statligt bidrag till regionala resurscentrum för film och video, liksom ett nationellt uppdrag till regional och lokal filmverksamhet med tyngdpunkt på barn och ungdom. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 1996/97:KrU1, rskr. 1996/97:129).

Skälen för regeringens förslag: Filmutredningen har haft i uppdrag att pröva såväl en fortsatt avtalsmodell som ett alternativ med en helt statligt finansierad filmpolitik. Efter att ha prövat båda lösningarna drar utredningen slutsatsen att det finns starka skäl som talar för en fortsatt avtalsmodell. Ett sådant skäl är att avtalet skapar en plats för samtal, konflikter och framtidsplanering mellan staten och berörda branscher. En förutsättning för en fortsatt avtalslösning är dock, enligt utredningen, att avtalsparterna visar att de i konkreta åtaganden delar tron på avtalsmodellens livskraft och berättigande.

Med utgångspunkt från en fortsatt avtalslösning, kritiserar Filmutredningen den uppdelning som görs i dag mellan de statliga anslagen till Filminstitutet och de medel som finansieras och regleras i avtalet. Denna uppdelning av institutets verksamhet har varit olycklig, skapat onödiga administrativa hinder och minskat flexibiliteten. Utredningen föredrar att se verksamheten som en helhet och föreslår att alla medel

fördelas i ett samlat filmavtal med institutets styrelse som ansvarig för helheten.

Regeringen är tillsammans med flertalet remissinstanser enig med utredningen om värdet av en fortsatt avtalslösning. Avtalsmodellen har sedan 1960-talet i huvudsak framgångsrikt speglat det ömsesidiga beroende som råder på filmområdet mellan staten och berörda branscher. Parterna i 2000 års filmavtal har också i praktiskt handlande visat att det finns goda förutsättningar för en avtalslösning under ännu en avtalsperiod. Inför varje ny avtalsperiod bör dock villkoren för en fortsatt avtalslösning jämfört med en helstatlig modell prövas.

Det är vidare rimligt, enligt regeringen, att den uppdelning av Filminstitutets verksamhet som gällt under innevarande avtalsperiod upphör och att en återgång sker till det förhållande som gällt i samtliga övriga filmavtal sedan 1960-talet. Det innebär att alla filmpolitiska stöd som hanteras av Filminstitutet regleras i 2000 års filmavtal. För en sådan samlad lösning talar även avtalsmodellen som sådan. Genom att staten och berörda branscher träffar ett samlat avtal tar man också ett gemensamt ansvar för såväl filmpolitikens finansiering som medlens användning för olika ändamål. Det är inte möjligt för någon part att inom avtalets ram begränsa eller öronmärka sitt bidrag till något visst syfte. En utveckling där vissa frågor skulle sorteras ut från avtalet för att hanteras i särskild ordning vore mycket olycklig och skulle kunna sätta hela den unika avtalsmodellen i fråga.

Samtidigt har samtliga parter i avtalet, liksom även andra filmverksammas organisationer, ett legitimt behov av att kunna granska hur avtalet tillämpas under de fem år som det löper. Som framgår av 2000 års filmavtal skall Filminstitutets styrelse utse ett samarbetsråd som skall bestå av tio ledamöter. Fem av ledamöterna skall utses efter förslag från filmbranschen och två efter förslag av TV-företagen. Rådet skall granska tillämpningen av avtalet. Samtidigt avskaffas det nuvarande Förvaltningsrådet.

Den filmkulturella och regionala verksamhet som i dag finansieras av staten vid sidan av filmavtalet, regleras dels genom återrapporteringskrav och bidragsvillkor i särskilt regeringsbeslut till Filminstitutet, dels genom förordningen (1996:1598) om statsbidrag till regional kulturverksamhet. För att inte minska statens styrningsmöjligheter på detta område innehåller 2000 års filmavtal dels en bestämmelse om att stöd till regional verksamhet skall kräva samma regionala motprestation som i gällande statsbidragsbestämmelser (se avsnittet Stöd till regional verksamhet), dels en allmän bestämmelse om att stiftelsen beträffande stöd till regional verksamhet, stöd till film i skolan och stöd till filmkulturell verksamhet m.m. i övrigt skall följa de villkor om medlens användning och redovisning som regeringen särskilt beslutar.

Som en följd av ett samlat filmavtal konstaterar parterna i en protokollsanteckning till 2000 års filmavtal att avtalets reglering av användningen av influtna medel till filmkulturell verksamhet kan kräva en ändring enligt stiftelselagen (1994:1220) av andra punkten i stiftelseförordnandet och parterna förutsätter därför att styrelsen, om den finner att det krävs, snarast ansöker om sådan ändring hos Kammarkollegiet.

2000 års filmavtal mellan staten, filmbranschen och TV-företagen innehåller såväl förändringar som kraftiga förstärkningar av nuvarande filmpolitiska stöd. Flera parter ökar sina direkta bidrag, medan biografavgiften även fortsättningsvis är tio procent av biljettpriset. Med dessa utgångspunkter kan intäkterna till avtalet beräknas till 385 miljoner kronor under år 2000. Det är en ökning med drygt 100 miljoner kronor jämfört med innevarande år. Stöden fördelar sig med 207 miljoner kronor till produktionsstöd till svensk film, 91 miljoner kronor för distribution och visning av film i hela landet och 87 miljoner kronor till den filmkulturella verksamheten i avtalet.

Regeringens bedömning: Filmpolitikens huvuduppgift att främja produktion och distribution av svensk kvalitetsfilm bör genom 2000 års filmavtal mellan staten och berörda branscher ha större förutsättningar att förverkligas.

Filmutredningens förslag: Filmutredningens förslag till filmpolitiska åtgärder, kompletterat med promemorian Publikrelaterat filmstöd, stämmer i huvudsak överens med innehållet i 2000 års filmavtal. Därutöver föreslår Filmutredningen särskilt stöd till teknikföretag inom filmbranschen, videostöd, stöd för biografvisning av filmer från länder inom EU, stöd till biografägare för garantihyra för svensk film samt en Film- och TV-fond. Till skillnad från utredningens förslag innehåller 2000 års filmavtal en särskild satsning på film för barn och ungdom, ett ökat stöd till visningsorganisationer och ett fortsatt stöd till samarbete mellan filmbranschen och TV-företagen.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser är positiva till utredarens förslag om filmpolitiska åtgärder och till promemorians förslag om publikrelaterat filmstöd. De mest kritiska invändningarna görs mot att Filmutredningen inte föreslår en särskild filmkonsulent för barn- och ungdomsfilm. Förslaget om upphovsmannastöd delar remissopinionen mellan dem som starkt stöder förslaget och dem som anser att frågan bör lösas mellan de olika intressenterna i ett filmprojekt. Andra invändningar görs mot förslaget om ett stimulansbidrag på tio kronor för visning av svensk film och filmer från länder inom EU. Kritiken går i första hand ut på att ett sådant stöd diskriminerar filmer från övriga delar av världen, men det görs även gällande att stödet skulle favorisera storstädernas redan starka biografier. Kritik riktas även mot förslaget om ett garantihyrestöd för svensk film, eftersom ett sådant stöd riskerar att leda till en höjd hyra på utländsk film. Viss kritik riktas även mot förslaget till publikrelaterat filmstöd. Bland annat pekar några instanser på att det är otydligt i promemorian vilken typ av finansiering som skall berättiga till publikrelaterat stöd. Några remissinstanser betonar värdet av filmer från hela världen, särskilt Asien och Afrika, som ofta har svårt att hävda sig kommersiellt.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen behandlar nedan de närmare överväganden som ligger bakom 2000 års filmavtal. Avtalet omfattar produktionsstöd till svensk film (s. 17), stöd till distribution och visning av film i hela landet (s. 23) samt stöd till filmkulturell verksamhet (s. 31).

Produktionsstöd till svensk film

Svensk filmproduktion är beroende av offentligt stöd. Det är en situation som Sverige delar med alla länder i Europa. Produktionsstöd till svensk film har visserligen utformats på flera olika sätt sedan 1960-talet, men gemensamt för alla stödformer har varit att skapa ekonomiska förutsättningar för en filmproduktion på hög nivå.

Till filmpolitikens främsta uppgifter hör att upprätthålla och utveckla värdefull svensk filmproduktion. I detta syfte bör det som nämnts vara en central uppgift att ytterligare vitalisera produktionsmiljön för svensk film. För att uppnå dessa syften krävs det enligt regeringens bedömning förändringar av nuvarande produktionsstöd till svensk film liksom en förstärkning av de medel som ställs till förfogande för produktion av svensk film. 2000 års filmavtal innebär att inriktningen på filmpolitiken har större förutsättningar att förverkligas. Avtalet omfattar i den här delen förhandsstöd (till långfilm, barn- och ungdomsfilm samt kort- och dokumentärfilm), förhandsstöd i form av utvecklingsstöd, publikrelaterat stöd och upphovsmannastöd. Det har däremot inte funnits förutsättningar inom ramen för 2000 års filmavtal att genomföra Filmutredningens förslag om en Film- och TV-fond eller det föreslagna stödet till teknikföretag.

Förhandsstöd till långfilm, barn- och ungdomsfilm samt kort- och dokumentärfilm

Huvuddelen av produktionsstödet skall även i fortsättningen lämnas som förhandsstöd. I 2000 års filmavtal sker en kraftig förstärkning av de medel som ställs till förfogande för förhandsstöd. Erfarenheterna från den gångna avtalsperioden visar att förhandsstöd spelar en central roll för finansieringen av svenska filmprojekt. Förutom att utgöra en films ekonomiska bas, så underlättar förhandsstödet även möjligheterna för filmens upphovsmän att finna andra, kompletterande finansiärer. Praktiskt taget alla svenska filmprojekt söker också förhandsstöd. Som ett exempel kan nämnas att det under perioden 1993–1997 producerades 109 svenska filmer. För 95 av dessa filmer lämnades en ansökan om förhandsstöd, varav 90 beviljades stöd.

Efter dansk modell infördes i 1993 års avtal ett system med konsulenter som föreslår Filminstitutets styrelse vilka projekt som skall få förhandsstöd. I praktiken har filmkonsulenterna en stor självständighet när det gäller att fördela förhandsstöd. Även 2000 års filmavtal bygger på ett system där konsulenter gör bedömningar av vilka filmprojekt som skall få förhandsstöd. Samtidigt pekar såväl Filmutredningen som flera

remissinstanser på vissa begränsningar för konsulenternas agerande i 1993 års avtal och som det därför har funnits anledning se över i ett nytt filmavtal.

En sådan begränsning i det nuvarande avtalet är det budgetmässiga sambandet mellan förhandsstöd och efterhandsstöd. När det automatiska efterhandsstödet ökar så minskar utrymmet för förhandsstödet. Enligt gällande avtal skall 75 procent av de medel som är tillgängliga för produktionsstöd användas till förhandsstöd under året eller senare. I praktiken har utrymmet för förhandsstöd under avtalsperioden varit lägre, i genomsnitt 70 procent, eftersom efterhandsstödet legat på en högre nivå än planerat. Denna olägenhet är avlägsnad genom det nya filmavtalet. I 2000 års filmavtal har de olika förhandsstöden ingen budgetmässig koppling till andra stödformer.

Det har vidare varit av största vikt för staten att relationen mellan resurserna för förhandsstöd respektive efterhandsstöd i ett nytt filmavtal ligger på den nivå som formulerades i 1993 års filmavtal, nämligen minst 75 procent av produktionsstödet till förhandsstöd och högst 25 procent till det publikrelaterade efterhandsstödet. Detta förhållande gäller mellan de olika produktionsstöden i 2000 års filmavtal.

En ytterligare begränsning i det nuvarande filmavtalet är det uttryckliga kravet att förhandsstöd får utgöra maximalt 70 procent av en films budget. Tillsammans med andra spärrar i stödsystemet har detta inneburit att mycket få filmprojekt har kunnat täcka mer än ca hälften av sin budget med förhandsstöd. Samtidigt har kostnaderna för filmproduktioner ökat. En konsekvens av detta är att antalet samproducenter ökat till i genomsnitt fem per film. Arbetet med att finansiera svensk film har på det här sättet blivit allt mer komplicerat och utdraget. När finansieringen väl är klar dras många projekt i gång med otillräckliga förberedelser i övrigt, vilket i värsta fall får konsekvenser för filmens kvalitet. För att inte låsa stödsystemet på ett sätt som utesluter att ett filmprojekt kan få en relativt stor andel av sin budget finansierad från en källa, innehåller 2000 års filmavtal ingen högsta tillåtna gräns för andelen förhandsstöd i en films budget. Det nya avtalet omfattar inte heller några bestämmelser om återbetalning av förhandsstöd. Enligt Filmutredningen har återbetalningsreglerna i det nuvarande avtalet bara givit blygsamma summor tillbaka och är dessutom alltför komplicerade.

Under den nuvarande avtalsperioden har den manliga dominansen bland de filmskapare som erhållit stöd varit mycket stor. Enligt regeringens bedömning bör det vara en viktig uppgift för en ny filmpolitik att bryta detta mönster och att förbättra de kvinnliga filmskaparnas villkor.

Ett förhållande i det nuvarande avtalet som har kritiserats är bristen på alternativa beslutsångar. Allt för mycket makt anses ligga hos de två konsulenter som fördelar stöd till långfilm, utan att något alternativt förhandsstöd funnits att tillgå. Mot den bakgrunden har parterna i 2000 års filmavtal enats om att anvisa två olika vägar för att ansöka om förhandsstöd till en långfilm. Den ena vägen innebär att styrelsen anlitar en filmkonsulent för att hantera ansökningar på samma sätt som i dagens system. För den andra vägen gäller att styrelsen anlitar en nämnd, som består av en filmkonsulent och ytterligare fyra ledamöter. Enligt avtalet

skall styrelsen sträva efter en jämn könsfördelning vid tillsättande av konsulenter och nämndledamöter.

Förhandsstöd till långfilm begränsas inte i det nya avtalet till någon viss genre. Det innebär att såväl långfilm för vuxna som långfilm för barn och ungdom samt dokumentärfilm i långfilmsformat kan få sådant förhandsstöd. Avtalet anger dock vissa krav på visningstid för att en film skall klassas som långfilm och därmed vara berättigad förhandsstöd, men undantag från dessa krav kan göras för barn-, ungdoms- och dokumentärfilm.

Det finns därutöver anledning att särskilt värna barnfilmens ställning. Erfarenheter från tidigare år visar att en särskild barnfilmskonsulent med intresse för och god kunskap om ämnet, exempelvis genom barnpedagogisk utbildning, kan spela en betydande roll inte enbart genom att fördela stöd utan även genom att leta fram lämpliga projekt. I överensstämmelse med ett flertal remissinstansers uppfattning har parterna i 2000 års filmavtal enats om att avsätta särskilda medel för förhandsstöd till film riktad till barn och ungdom. Avtalet anger också att Filminstitutet skall anlita konsulenter för bedömningen av bl.a. vilka barn- och ungdomsfilmprojekt som skall få förhandsstöd.

Även kort- och dokumentärfilmen behöver få utvecklas av egen kraft. 2000 års filmavtal omfattar därför, i likhet med nuvarande avtal, ett särskilt stöd till kort- och dokumentärfilm. Stödet är inte begränsat till någon viss genre. En satsning på produktion av kort- och dokumentärfilm bör även följas av en satsning på distribution av dessa filmer. Stöd till spridning av kort- och dokumentärfilm i 2000 års filmavtal behandlas i samband med stöd till film i skolan (se avsnittet Film i skolan).

Regeringens satsning på särskilda medel för kvalificerad produktion av TV-program är viktig för filmbranschen. Satsningen innebär att Sveriges Television fr.o.m. den 1 juli 1998 har tilldelats ett nytt årligt stöd på 75 miljoner kronor ur rundradiokontot (prop.1997/98:150, bet. 1997/98:FiU27, rskr. 1997/98:317). Medlen skall användas för särskilt kvalificerad programproduktion av typen dokumentärer, dramatik och program för barn och unga. Till sina väsentligaste delar skall medlen användas till att ytterligare skapa förutsättningar för utläggningar av produktionsuppdrag samt för samarbetsprojekt med fria filmare och producenter.

Förhandsstöd i form av utvecklingsstöd

Filmutredningen pekar på att det finns allvarliga problem i svensk filmproduktion när det gäller den process som föregår själva filminspelningen. I likhet med flera remissinstanser delar regeringen den bedömningen, vilken därmed också varit en av utgångspunkterna i förhandlingarna om 2000 års filmavtal.

Som redan nämnts bör det vara en huvuduppgift för filmpolitiken att vitalisera produktionsmiljön för svensk film. Det är viktigt att det finns producentmiljöer där inte minst oberoende producenter får möjlighet att vara konstnärligt drivande och där de får möjlighet till noggranna

förberedelser av sina filmprojekt. Det behövs också mer tid för manusbearbetning och utveckling av filmidéer.

Enligt Filmutredningen har svensk film en minst lika stor utvecklingspotential som t.ex. den danska, vars unga filmvåg har väckt stort intresse även internationellt. Även i Sverige finns det många begåvade regissörer, för att bara nämna en konstnärlig yrkeskategori, men det har ändå gjorts många mindre framgångsrika filmer. Av 29 svenska långfilmer år 1997 sågs nio av en publik på mindre än 5 000 personer. Filmutredningen betonar att allt inte kan skyllas på bristande distribution och amerikansk dominans. Bristerna ligger i stället ofta på förberedelse- och utvecklingsarbetet före själva inspelningen. Brådska, dåligt genomarbetade manuskript och en oklar finansiering har orsakat flera konstnärligt och kommersiellt havererade projekt. Inom ramen för ett nytt filmavtal bör det därför, enligt regeringens bedömning, finnas möjlighet för manusförfattare, producenter och regissörer att söka stöd för att kunna presentera ett så genomarbetat filmprojekt som möjligt. Stödet bör syfta till att ge dessa kreativa krafter möjligheter till arbetskontinuitet och vara ett komplement till andra former av förhandsstöd.

Erfarenheterna från den gångna avtalsperioden visar att behovet av projektstöd är stort. I det gällande avtalet finns medel avsatta för utveckling av filmprojekt inom ramen för filmkonsulenternas verksamhet. Enligt Filmutredningen har detta system skapat möjligheter, men också problem. Filmkonsulenterna har kommit att delvis fungera som dramaturger, vilket har medfört en orimlig arbetsbörda och otydliga kompetensgränser. En filmkonsulent borde enligt detta synsätt inte engageras för djupt i ett projekts utvecklingsfas, utan vara fri att säga ja eller nej till projekt som arbetats fram av filmens upphovsmän.

För många unga filmskapare kan kortfilmen, eller novellfilmen, vara en viktig etapp i utvecklingen. Men medan en ung författare kan skriva och misslyckas flera gånger i sin ensamhet, måste filmaren bära på en tung och dyr teknisk organisation också vid mindre projekt. Unga filmskapare med en flerårig utbildning kan på så sätt tvingas in i långfilmsprojekt som de själva inte anser sig mogna för. Det är därför viktigt att det finns möjligheter för unga filmskapare att göra sina praktiska försök under realistiska förutsättningar. Ett exempel på detta är det s.k. Växthuset vid Filminstitutet som tidigare givit goda resultat genom att ge unga filmskapare möjlighet att få göra novellfilmer i olika genrer inför kommande långfilmsprojekt. Många av Växthusets novellfilmer har också varit framgångsrika på festivaler och i några fall även nått biograferna. Under senare tid har detta stöd fördelats av de olika filmkonsulenterna på Filminstitutet. Inom ramen för ett nytt filmavtal bör det även fortsättningsvis finnas utrymme för en växthusverksamhet för unga filmskapare. Verksamheten bör inte begränsas till någon viss genre utan omfatta såväl kort- och dokumentärfilm som experimentell film och animationer.

En annan viktig ingrediens i en vital filmproduktionsmiljö är att tillgodose behovet av fortbildning för etablerade filmskapare. Det krävs utblick, lyhördhet och lärande för att Sverige skall kunna inta en aktiv roll inom den internationella filmen. En betydande del av film-

branschens utveckling sker t.ex. i andra länder. Det är därför viktigt att svenska filmskapare kan följa denna utveckling genom att delta i utbildningar, t.ex. inom EU:s Mediaprogram, eller genom att arbeta i andra länder. I det gällande filmavtalet finns ett fortbildningsstöd som utgår dels som fortbildnings- och arbetsstipendier, dels som stöd till kursverksamhet där Filminstitutet är medarrangör. Stödet lämnas till manusförfattare, producenter, regissörer och andra yrkeskategorier som påverkar en films utformning. Samma möjligheter till stöd bör finnas även i ett nytt filmavtal.

Den svenska filmbranschen domineras av integrerade bolag som kan få intäkter från alla led i ett filmprojekt: produktion, distribution och visning. De kan därmed behålla rättigheterna och kontrollen över filmerna under filmens hela livslängd. För flertalet oberoende producenter är läget annorlunda. Dessa ägnar en betydande del av sin tid åt att ordna finansierare till sina filmer och ofta blir resultatet att ett stort antal olika intressenter bidrar till finansieringen. Den oberoende producentens egna ekonomiska insats i filmen är oftast liten. Under perioden 1993–1997 var den i genomsnitt cirka tio procent. Ett sätt för oberoende producenter att finansiera ett filmprojekt är att sälja rättigheterna till filmen. Därmed försvinner dock möjligheterna till framtida intäkter från filmen. Ett nytt filmavtal bör därför omfatta stöd som gör det möjligt för oberoende producenter att bygga upp en kontinuerlig verksamhet och därmed bibehålla bredden och variationen i producentledet. Ett sådant stöd bör inte kopplas till ett särskilt filmprojekt, utan skapa utrymme för producenten att arbeta med flera projekt samtidigt. Samarbeta mellan olika producenter eller mellan producenter och distributörer bör uppmuntras.

Mot den här bakgrunden omfattar 2000 års filmavtal flera former av utvecklingsstöd. Syftet är som nämnts att tillgodose behovet av en vital produktionsmiljö för svensk film. Utvecklingsstödet omfattar projektstöd till manusförfattare, producenter och regissörer, stöd till växtusverksamhet för unga filmskapare, stöd till fortbildning för etablerade filmskapare samt företagsstöd till oberoende producenter. Företagsstödet kan utgå till en oberoende producent med högst en miljon kronor per år under tre år. Styrelsen skall anlita konsulenter för bedömning av bl.a. fördelningen av utvecklingsstöd.

Publikrelaterat filmstöd

Flertalet remissinstanser instämmer i att filmpolitikens huvuduppgifter kan uppfyllas på ett bättre sätt om det finns flera beslutsingångar till en films finansiering, så att produktionsstödet omfattar såväl olika former av förhandsstöd som ett publikrelaterat stöd. Det finns även ett utbrett stöd bland remissinstanserna för att ett publikrelaterat stöd bör utformas så att bristerna i det nuvarande efterhandsstödet avlägsnas.

Ett publikrelaterat filmstöd bör därför utformas så att det ger goda planeringsförutsättningar för enskilda filmprojekt. Det bör vidare utgå i relation till såväl producentens egeninsats som till filmens intäkter. Av

stor betydelse är att stödet får en egen budgetram för att förhindra att det inkräktar på andra filmstöd.

Mot den här bakgrunden innehåller 2000 års filmavtal ett publikrelaterat stöd med relativt utförliga bestämmelser. Enligt avtalet skall publikrelaterat stöd lämnas till svenska långfilmer med inspelningsstart efter den 31 december 1999. Stödet skall fördelas med utgångspunkt i filmens bruttobiljettintäkter från öppna visningar på biograf under 12 månader efter filmens premiär. Beroende på hur stor del av filmens finansiering som utgörs av förhandsstöd skall stödet motsvara 25, 50 respektive 75 procent av bruttobiljettintäkterna. Med förhandsstöd avses här förhandsstöd till långfilm, kort- och dokumentärfilm samt till barn- och ungdomsfilm. Publikrelaterat stöd till barnfilm får motsvara 100 procent av filmens bruttobiljettintäkter. Procentsatserna får vid behov, och med beaktande av tillgängliga medel, justeras av styrelsen. Vid en sådan justering skall styrelsen sträva efter största möjliga tydlighet och framförhållning för att underlätta planeringen av nya filmprojekt.

Producenten skall före inspelningsstart lämna en anmälan till Filminstitutet, som då fastställer den procentsats som skall gälla för det enskilda projektet. Filminstitutet fastställer även den egeninsats som skall återbetalas genom stödet. Med egeninsats avses finansiering genom privatkapital eller finansiering från de TV-företag som medverkar i avtalet. Det senare innebär ett klagörande i förhållande till promemorian Publikrelaterat filmstöd. Under remissbehandlingen av förslaget påtalades att det inte var tydligt hur i första hand Sveriges Television skulle komma att behandlas inom ramen för stödet. Parterna i 2000 års filmavtal har enats om att Sveriges Television skall likställas med privata finansiärer när det gäller publikrelaterat stöd.

För att fastställa den punkt då producenten fått full återbetalning av sin egeninsats skall hänsyn även tas till att 25 procent av en films bruttobiljettintäkter kan beräknas tillfalla producenten vid sidan av stödet. Av avtalet framgår att det publikrelaterade stödet skall fördelas inom en egen budgetram.

Upphovsmannastöd

En återkommande kritik i både den svenska och den internationella filmdebatten gäller upphovsmännens situation. Trots att det råder stor enighet om att manuskriptets kvalitet är avgörande för en films framgång är manusförfattarens roll undanskymd, på samma sätt som det finns en tendens att underskatta producentens roll som kreatör och konstnärligt drivande kraft. Tillsammans med regissörens arbete är manusförfattarens och producentens verk den konstnärliga grund som en film vilar på. Ofta är dessa yrkeskategorier dock inte direkt inblandade i, eller har något tydligt ekonomiskt utbyte av, filmens kommersiella exploatering.

En uppgift för filmpolitiken är att filmer som produceras skall nå en så stor publik som möjligt. Ett sätt bland flera för att uppnå detta är att stimulera svenska filmers manusförfattare, producenter och regissörer

att medverka i exempelvis marknadsföringen av filmen. Filmutredningen föreslår därför att det bör skapas ett särskilt stöd till filmens upphovsmän (varmed avses manusförfattare, producenter och regissörer) och att stödet ställs i relation till hur många som ser filmen på öppna visningar på biograf. Remissinstanserna är splittrade om det föreslagna stödet. Flera upphovsmanorganisationer delar utredningens analys och välkomnar förslaget. Andra remissinstanser invänder att ersättningar till filmens upphovsmän även fortsättningsvis bör hanteras inom ramen för förhandlingar mellan varje enskild films intressenter.

Parterna i 2000 års filmavtal har enats om att ett stöd bör lämnas i efterhand till filmens manusförfattare, producent och regissör och att stödet skall motsvara ett stödbelopp om högst 10 kronor för varje försald biljett, upp till 100 000 biljetter. Stödet skall fördelas lika mellan de tre kategorierna av upphovsmän. Enligt regeringens bedömning ligger detta stöd väl i linje med den inriktning som insatserna för filmen bör ha.

Stöd till distribution och visning av film i hela landet

En av de viktigaste uppgifterna för en ny svensk filmpolitik är att säkerställa tillgången till ett brett utbud av värdefull film i olika visningsformer i hela landet. En näraliggande uppgift är att upprätthålla och utveckla biografens roll som kulturell mötesplats i hela landet. Biografens centrala betydelse som visningsform gynnas av att all biograffilm har en stark tillväxt. Filmpolitikens roll är även att regionalt och lokalt stärka filmens roll i kulturlivet. Barn och ungdomar bör få möjlighet till eget skapande med film och andra medier för rörliga bilder. Filmen bör därför utvecklas som en del av den pedagogiska verksamheten i skolan.

För att uppnå dessa syften krävs enligt regeringens bedömning flera helt nya eller kraftigt utbyggda filmpolitiska åtgärder. Filmutredningens analys och förslag baserade på erfarenheterna från nuvarande filmavtal bör vara vägledande. De stöd till distribution och visning av film i hela landet som parterna enats om i 2000 års filmavtal innebär att inriktningen på filmpolitiken har större förutsättningar att förverkligas. Avtalet omfattar i den här delen stöd till lansering och paralleldistribution, biografstöd, stöd till regional verksamhet, stöd till film i skolan samt stöd till visningsorganisationer, till filmfestivaler och till import och lansering av kvalitetsfilm. Det har däremot inte funnits förutsättningar att inom ramen för 2000 års filmavtal genomföra Filmutredningens förslag om ett videostöd.

Stöd till lansering och paralleldistribution

Filmutredningen redogör utförligt för distributörens roll i den svenska filmbranschen och för de olika aktörer som finns på den svenska marknaden. Här återges endast en kortare sammanfattning.

Schematiskt kan man säga att distributören finns i en kedja mellan filmens producent och biografägaren. I praktiken finns dock distributören

med under hela filmens produktionsprocess för att bedöma hur filmen bör lanseras, ansvara för framtagning av kopior och för marknadsföringen samt för att sköta kontakten med biograferna.

Distributören tar ut en filmhyra av biografägaren. Vanligtvis utgör filmhyran 30 procent av biljettintäkterna efter mervärdesskatt och avgift till Filminstitutet. De avgiftsbefriade s.k. gröna biograferna betalar en garantifilmhyra, som i dagsläget är 650 kronor per film. Biografen står även för fraktkostnaden. Distributören å sin sida betalar kostnaderna för marknadsföring och för filmkopior samt ersättning till filmägaren.

Film är en riskbransch såväl konstnärligt som ekonomiskt. Det gäller även distributionen. Varje helg konkurrerar flera filmpremiärer om utrymmet i massmedierna. Eftersom uppmärksamheten under den viktiga premiärveckan även avgör filmens möjligheter att nå en större publik när den senare sprids utanför de stora städerna, så drivs kostnaderna för marknadsföringen upp. TV-reklamen gör att filmer efterfrågas av biografier i hela landet. Antalet kopior av attraktiva filmer ökar snabbt och därmed får dessa filmer en större spridning.

Utvecklingen mot allt större marknadsföringskostnader gör det svårare att nå ut med filmer som inte har starka finansiärer bakom sig eller stöd av framgångar på andra marknader. Marknadsföringen av en normal svensk film kostar ca 1 miljon kronor, medan breda amerikanska publikfilmer marknadsförs för betydligt större summor.

Mot den här bakgrunden föreslår Filmutredningen att det bör införas ett särskilt lanseringsstöd för svensk långfilm, för att öka spridningen av dessa filmer. Parterna i 2000 års filmavtal har enats om att ett sådant stöd skall inrättas och att anslaget skall vara större än vad Filmutredningen föreslår. Stödet skall som regel ges till distributör av svensk film med ett belopp som motsvarar distributörens ekonomiska insats. Om det, med hänsyn till tillgängliga medel eller omständigheterna i övrigt, finns särskilda skäl får stödbeloppets storlek fastställas på annat sätt. Beloppet får dock inte i något fall överstiga 500 000 kronor.

Filmutredningen föreslår även att det nuvarande stödet till parallell-distribution skall utvidgas till gälla all ny svensk film, för att ytterligare öka spridningen av svensk film i hela landet. Syftet med det nuvarande stödet är att även biografier på orter utanför de 30 största städerna skall få möjlighet att visa aktuell film och att skapa ett bredare utbud av filmer på dessa orter. Mot denna bakgrund omfattar 2000 års filmavtal även stöd till parallelldistribution av filmkopior.

Biografstöd

Filmutredningen redovisar utvecklingen för biografverksamheten i Sverige när det gäller antalet biobesök och antalet biografier under perioden från det första svenska filmavtalet till i dag. Huvuddragen i utvecklingen redovisas i tabellen nedan.

Vid tiden för det första filmavtalet uppgick antalet biobesök till närmare 40 miljoner per år, vilket motsvarade drygt 5 biobesök per invånare. I slutet på 1990-talet har antalet biobesök minskat till totalt 15

miljoner, eller 1,7 besök per invånare. Den stora minskningen låter sig inte förklaras på något enkelt sätt, men en faktor som sannolikt har haft stor betydelse är konkurrensen från andra medier som TV och video. Ungdomar i storstäderna är de flitigaste biobesökarna, men även i denna grupp har besöken minskat under 1990-talet. En av filmpolitikens viktigaste uppgifter är att vända den här utvecklingen och öka det totala antalet biobesökare i syfte att utveckla biografens roll som kulturell mötesplats.

En jämförelse med situationen i andra länder visar att de låga svenska besökstalen inte behöver vara ödesbestämda. Ett land vars besökssiffror ofta lyfts fram som ett föredöme är Norge, där antalet biobesök är 2,5 per capita. Översatt till svenska förhållanden skulle detta innebära en kraftig ökning av det totala antalet biobesök, till drygt 20 miljoner. Enligt regeringens bedömning bör de filmpolitiska åtgärder som vidtas genom 2000 års filmavtal ge bättre förutsättningar för att närma sig den norska nivån under den kommande avtalsperioden. Med den finansieringsmodell som gäller för filmavtalet, där en procentuell avgift på varje försold biografbiljett tillfaller avtalet, skulle en sådan utveckling komma hela det samlade filmpolitiska åtgärdspaket till del. Flera tecken tyder på att även filmbranschen tror på att biografverksamheten har en betydande tillväxtpotential i Sverige.

	Totalt antal biobesök (miljoner)	Biobesök per capita	Totalt antal biografier	Antalet röda resp. gröna biografier ¹
1963	39,5	5,2	2 157	472 / 1 685
1997	15,2	1,7	1 164	453 / 711

¹ S.k. röda biografier har filmvisning mer än fem dagar i veckan och betalar den biografavgift som filmavtalet reglerar. S.k. gröna biografier har filmvisning högst fem dagar i veckan och är befriade från biografavgiften.

En förutsättning för ett ökat antal biobesök i Sverige är att den svenska filmproduktionen hålls på en hög nivå. Intresset för svensk film är nämligen stort på hemmaplan. I jämförelse med andra europeiska länder har den inhemska filmen en stark ställning i Sverige. En annan viktig faktor är självklart att det finns biografier i hela landet som kan visa filmerna. Även här har det skett stora förändringar sedan början på 1960-talet. Som framgår av tabellen ovan fanns det vid tiden för det första filmavtalet drygt 2 000 biografier i Sverige. Av dessa var en femtedel röda biografier, medan fyra femtedelar var gröna.

I dag har det totala antalet biografier nära nog halverats. År 1997 fanns det bara drygt 1 000 biografier i Sverige, varav två femtedelar är röda och tre femtedelar gröna. Nedläggningarna har i första hand gällt biograferna på mindre orter, men även storstäderna har drabbats. Den absoluta majoriteten av landets kommuner har visserligen tillgång till någon biograf, men i många kommuner finns bara en biografsalong som dessutom inte kan ha öppet alla dagar i veckan. Hårt pressade ekonomiska marginaler hos många biografägare ställer krav på stor publik tillströmning. Repertoaren kan därför inte vara för smal, vilket i sin tur medför att svensk film ofta väljs bort så att publiken inte får någon chans att se den.

Ett verkningsfullt sätt att motverka den här utvecklingen är att, som Filmutredningen föreslår, skapa ett särskilt stimulansbidrag till biografägare för visning av svensk film. I 2000 års filmavtal finns ett sådant stöd.

Filmutredningen förordar att stimulansbidraget även bör omfatta visning av filmer från länder inom EU, för att stärka dessa i konkurrensen med amerikanska filmer. Under remissbehandlingen har kritik riktats mot förslaget för att det skulle diskriminera oberoende amerikanska filmer, filmer från länder i Europa som inte är medlemmar i EU, liksom asiatisk, afrikansk och latinamerikansk film. Det har inte gått att bortse från dessa invändningar i beredningen av Filmutredningens förslag och 2000 års filmavtal innehåller därför inte något stöd för visning av film från EU-länder. Frågan om åtgärder för att stärka den europeiska filmens ställning i förhållande till den amerikanska har dock fortsatt aktualitet inom EU. Från svensk sida läggs därvid särskild vikt hur länder med låg produktionskapacitet och ett begränsat språkområde skall kunna hävda sig.

Vid fördelningen av stöd till biografägare för öppna visningar av svensk film skall, enligt 2000 års filmavtal, behov hos biografer i mindre och medelstora orter särskilt beaktas. Stödet omfattar naturligtvis även biografer i de större städerna. Som nämnts har också storstäderna drabbats av nedläggningar av biografer och även det totala antalet biobesök har minskat. På 1970-talet byggdes de första flerduksbiograferna med flera salonger i samma byggnad för att uppnå en rationellare hantering. I början av 1990-talet kom de första filmpalatsen. Den senaste utvecklingen representeras av de multibiografer med ett tjugotal biografdukar som byggs i Stockholm (Kungens Kurva) och som det planeras för i andra svenska städer. Enligt Filmutredningen är det uppenbart att de nya multibiograferna ökar behovet av ett kulturpolitiskt motiverat stimulansbidrag för att försvara särskilt den svenska filmens position.

En kategori som drabbats hårt av det ökade antalet flerduksbiografer är singelbiograferna. Av de få kvarvarande klarar sig flertalet enbart med hjälp av kommunala bidrag och genom ideellt arbete av engagerade människor. Några av dessa singelbiografer är både film- och konsthistoriskt värdefulla. Ett sådant exempel är biografen Skandia i Stockholm som ritades av arkitekten Gunnar Asplund och invigdes år 1923.

Ett viktigt steg för att utveckla biografens roll som kulturell mötesplats är att satsa på olika former av publikarbete. Medan många andra kulturinstitutioner har en lång erfarenhet av att arbeta aktivt för att nå olika publikgrupper, så finns inte samma tradition hos biograferna. Enligt Filmutredningen gör visningsorganisationer och regionala resurscentrum för film och video betydelsefulla insatser för att bredda publiken och skulle kunna stödja biograferna i ett sådant arbete. Särskilt på mindre orter kan ett aktivt publikarbete vara betydelsefullt. Det kan handla om att bredda utbudet, förbättra marknadsföringen och att samarbeta med andra kultur- och nöjesarrangörer. För att biografen skall vara konkurrenskraftig måste den också kunna ge publiken en hög teknisk kvalitet på ljud och bild. I dag finns det ett växande behov av att

förbättra de tekniska utrustningen på många biografier. Ett annat viktigt steg kan vara att väcka kommunernas intresse för den lokala biografens framtid. Det nya filmavtalet omfattar mot denna bakgrund ett särskilt stöd för publikarbete på mindre orter. Av samma skäl finns en ökning av det nuvarande stödet till upprustning av biografier med i det nya avtalet.

För landets föreningsdrivna biografier gäller sedan år 1997 att man måste betala mervärdesskatt på bl.a. filmhyror utan att kunna göra motsvarande avdrag för ingående mervärdesskatt. Skälet är att de föreningsdrivna biograferna enligt reglerna i mervärdesskattelagen (1994:200) om ideella förenings verksamhet inte själva i allmänhet är skattskyldiga för sin biografverksamhet. All annan yrkesmässigt bedriven biografverksamhet är däremot sedan den 1 juli 1996 belagd med sex procents mervärdesskatt på entréavgiften, vilket innebär att biografägarna kan göra avdrag för ingående mervärdesskatt. Problemet för de föreningsdrivna biograferna uppmärksammades i det avtal om förlängning av 1993 års finansieringsavtal för Stiftelsen Svenska Filminstitutet som parterna enades om våren 1998. Enligt förlängningsavtalet skall medel användas för att stödja sådana anordnare av biografställningar som inte är mervärdesskatteskyldiga. Även 2000 års filmavtal innehåller en sådan bestämmelse. Det kan också nämnas att regeringen nyligen har tillkallat en särskild utredare med uppgift att bl.a. se över mervärdesskattelagens bestämmelser om undantag från skattskyldighet för ideella förenings verksamhet (dir. 1999:10).

De svenska biljettpriserna på biograf är höga internationellt sett. Under de senaste åren har priserna höjts med i genomsnitt ca 2,5 procent per år och i dag kostar en biobiljett i genomsnitt 66 kronor. Från de svenska biograf- och distributörsorganisationernas sida har det bedömts att det inte finns utrymme för en höjning av biografavgiften från 10 till 12 procent, som Filmutredningen föreslagit. Som huvudsakliga skäl mot förslaget anges att de svenska biljettpriserna inte kan höjas ytterligare utan att det får negativa konsekvenser för biobesöken. Enligt 2000 års filmavtal skall biografavgiften fortsatt vara 10 procent. I kombination med de kraftiga satsningar som görs i 2000 års avtal för att stimulera biografverksamheten i Sverige, bör det därmed finnas förutsättningar för att de svenska biljettpriserna inte kommer att behöva höjas ytterligare under överskådlig tid.

Sammanfattningsvis omfattar biografstödet i 2000 års filmavtal två nya stödformer: ett generellt stimulansbidrag till biografägare för visning av svensk film och ett särskilt stöd till publikarbete för biografägare på orter med mindre än 50 000 invånare. Vidare behålls det befintliga stödet till upprustning av biografier och stödet till sådana anordnare av biografställningar som inte är mervärdesskatteskyldiga.

Filmutredningen föreslår även ett särskilt stöd till biograferna för att betala garantifilmhyran för svenska filmer (jfr avsnittet Stöd till lansering och paralleldistribution). Under remissbehandlingen av förslaget har det framkommit en oro från de tilltänkta mottagarna av ett sådant stöd för att det skulle kunna medföra en höjning av garantihyran på andra filmer och att det därför skulle vara mera verkningsfullt att låta de olika visningsorganisationerna få del av ett generellt höjt stöd. Mot

den bakgrunden innehåller 2000 års avtal inget stöd till garantihyran av svensk film. Avtalet omfattar i stället ett ökat stöd till visningsorganisationerna (se avsnittet Stöd till visningsorganisationer, till filmfestivaler samt till import och lansering av kvalitetsfilm).

Stöd till regional verksamhet

En av filmpolitikens viktigaste uppgifter är att regionalt och lokalt stärka filmens roll i kulturlivet. Därför initierade regeringen redan i propositionen Kulturpolitik (prop. 1996/97:3) ett särskilt statligt stöd till regionala resurscentrum för film och video. En viktig utgångspunkt för förslaget var att insatserna skulle stimulera utvecklingen av filmverksamhet i hela landet. En annan utgångspunkt var att framför allt barn och ungdomar skulle få ökade möjligheter att skapa film samt andra ljud-, bild- och textmedier.

Under åren 1997–1999 har det statliga stödet till regionala resurscentrum ökat med 4,5 miljoner kronor per år. För innevarande år uppgår stödet därmed till 13,5 miljoner kronor. Enligt bidragsvillkoren får Filminstitutet i år fördela stödet till följande resurscentrum: Film i Dalarna, Film i Skåne, Film i Värmland, Film i Väst, Film i Västerbotten, Film i Västernorrland, Filmpool Jämtland, Filmpool Nord, Film och nya medier i Kronoberg, Film i Halland, Film på Gotland, Film i Västmanland, Film i Sydost, Film i Sörmland, Film i Uppland samt Film i Örebro.

Stödet skall främst användas för verksamheter på filmområdet av och för barn och ungdom. Stödet kan även användas till andra verksamheter på det filmkulturella området, såsom åtgärder för att främja spridning och visning av kvalitetsfilm eller till plantskolor för unga filmare. I viss begränsad utsträckning kan stödet också användas för produktion och distribution av kort- och dokumentärfilm. Ett villkor för regionalt stöd är vidare att landsting, kommun eller annan huvudman lämnar bidrag till verksamheten med ett belopp som minst motsvarar statsbidraget.

Filmutredningen visar att utbyggnaden av regionala resurscentrum för film och video har varit framgångsrik. Verksamheten präglas av arbete med filmfrämjande åtgärder, regionala visningskedjor, marknadsföring, filmevenemang m.m. som tillsammans bidrar till distribution och visning av svensk film. Även produktionen av kortfilm har ökat kraftigt. Satsningen på regionala resurscentrum har också inneburit ett större regionalt engagemang för filmen som konststart och som tillväxtnäring, vilket inte minst framgår av de förslag till regionala tillväxtavtal som lämnats till regeringen i april 1999. Flera län pekar ut den regionala filmverksamheten som en viktig faktor för sysselsättning och tillväxt. Tillväxtavtalen skall vara treåriga med början år 2000 och regeringen fattar beslut om de första avtalen under hösten 1999.

Parterna i 2000 års filmavtal har enats om en fortsatt satsning på regionala resurscentrum för film och video med samma krav på lokal eller regional motprestation som i dag. För att markera regionernas

stora betydelse för en ny svensk filmpolitik är satsningen större än vad Filmutredningen föreslår.

Även insatser från Stiftelsen framtidens kultur kan komma att bidra som ett komplement och en värdefull stimulans. En viktig del av Stiftelsens uppdrag är att stödja regional utveckling och Stiftelsen bedömer, enligt vad regeringen erfar, att väsentliga insatser kommer att göras genom stöd till regional filmverksamhet och till miljöer där sådan verksamhet bedrivs under den femårsperiod då 2000 års filmavtal löper.

Några regioner har på kort tid kommit långt i satsningen på långfilmsproduktion och när det gäller att etablera egna regionala produktionscentrum. Filmutredningen nämner särskilt Film i Väst, Filmpool Nord och Film i Skåne/Syd som exempel på offensiva inslag i den regionala filmsatsningen som bör kunna få stöd inom ramen för ett nytt filmavtal. Samtidigt pekar utredningen på att långfilmsproduktion inte är möjlig på för många platser i landet. En spridning av begränsade produktionsresurser över hela landet är enligt utredningen inte rationell. Parterna i 2000 års filmavtal har mot denna bakgrund enats om att regionalt stöd även skall omfatta stöd till regionala filmproduktionscentrum och att det samlade stödet till dessa årligen får uppgå till högst 3 miljoner kronor.

Film i skolan

Till filmpolitikens många viktiga uppgifter hör även att prioritera insatser som riktar sig till barn och ungdomar. Det blir allt viktigare för barn och ungdomar att lära sig tyda de budskap och den information som möter dem i det omfattande mediebruset. I samband med detta ökar också betydelsen av att barn och ungdomar får se bra film och diskutera filmers budskap. Enligt Filmutredningen används filmupplevelsen ofta som utgångspunkt för ämnesövergripande temaprojekt i skolan. Spelfilm, kort- och dokumentärfilm har här kommit att spela en allt större roll.

Verksamheten med film i skolan har på ett tiotal år vuxit till en mycket livaktig verksamhet som engagerar många, t.ex. skolor, kommuner, föreningslivet, filmbranschen, visningsorganisationer, regionala resurscentrum och Filminstitutet. Sedan slutet på 1980-talet fördelar institutet inom ramen för den filmkulturella verksamheten ett särskilt stöd till lokal filmkulturell verksamhet för barn och ungdom (skolbio) och ger även ut filmpedagogiskt studiematerial. Statistiken visar att 154 av Sveriges kommuner bedrev regelbunden skolbioverksamhet under läsåret 1997/98, varav 90 kommuner fick stöd från Filminstitutet. Filmbranschen bidrar dessutom med rabatter på film- och biografhyror och genom skollanseringar av viktiga och engagerande filmer som t.ex. Schindlers List, Vildängel och Sanning och konsekvens. Bland övriga insatser kan nämnas att Folkets Hus Riksorganisation och Filminstitutet sedan några år driver en kampanj för skolbio tillsammans med filmbranschen.

Filmutredningen föreslår att Filminstitutets filmkulturella verksamhet med stöd till skolbioverksamhet skall fortsätta inom ramen för ett nytt

filmavtal. Förutom att verksamheten är viktig för skolan, så ger den även ett betydelsefullt bidrag till den lokala biografen.

Utredningen behandlar i det här sammanhanget även problemen med distribution av kort- och dokumentärfilmer. Bakgrunden är att filmvisning på biograf i så hög grad begränsas till långfilm, medan flertalet kort- och dokumentärfilmer aldrig visas på biografen. Ett skäl kan vara att ansvaret för att distribuera filmerna ligger på bolag och institutioner som bara har begränsade resurser för information och marknadsföring. Filmerna skulle kunna nå en större publik om de gjordes tillgängliga i större utsträckning. Här betonar utredningen AV-centralernas och bibliotekens betydelse. Den främsta målgruppen för kort- och dokumentärfilmer är skolor, organisationer och företag. Utredningen föreslår att ett nytt filmavtal även bör omfatta ett stöd för spridning av kort- och dokumentärfilm som fördelas av Filminstitutet.

Parterna i 2000 års filmavtal har enats om att avtalet skall omfatta ett stöd till film i skolan. Stödet skall omfatta medel till spridning av kort- och dokumentärfilm och för en fortsatt skolbioverksamhet. Stödet skall även täcka kostnaderna för Filminstitutets filmuthyrning och inköp av filmrättigheter. Stöd till skolbioverksamhet får lämnas till en kommun eller till en förening under sammanlagt högst tre år. För att stöd skall ges krävs att bidrag lämnas från landsting, kommun eller annan huvudman med ett belopp som minst motsvarar det stöd som lämnas inom ramen för avtalet. Vidare krävs en pedagogisk plan och att verksamheten sker i samarbete med en lokal biografägare.

Därutöver avser regeringen att, inom ramen för tiopunktsprogrammet för skolan, särskilt uppmärksamma verksamhet med skolbio och barns och ungdomars eget filmskapande.

Stöd till visningsorganisationer, till filmfestivaler samt till import och lansering av kvalitetsfilm

Inom ramen för den nuvarande filmkulturella verksamheten har stöd till visningsorganisationer för år 1999 lämnats till centralorganisationerna för de föreningsägda biograferna, dvs. Folkets Hus Riksorganisation, Riksföreningen Våra Gårdar och Bygdegårdarnas Riksförbund. Vidare har Sveriges Förenade Filmstudios, FilmCentrum, Riksföreningen Folkets Bio och Kulturföreningen Kedjan fått stöd. Unga Örnars Riksförbund och Förbundet Vi Unga har fått stöd för verksamhet riktad mot barn.

Stöd till visningsorganisationer utgår för närvarande från samma budgetram som stöd till filmfestivaler och till import och lansering av kvalitetsfilm. Under remissbehandlingen av Filmutredningen har det varit ett starkt önskemål från visningsorganisationerna att stöden delas upp så att de hanteras inom två olika budgetramar: en ram för stöd till visningsorganisationer och en ram för stöd till filmfestivaler och till import och lansering av kvalitetsfilm. I 2000 års filmavtal är önskemålet om en uppdelning av anslaget tillgodosett.

Till skillnad från Filmutredningens förslag innebär 2000 års filmavtal att stödet till visningsorganisationerna ökar jämfört med nuvarande stöd.

Det är otvetydigt att biografverksamheten i stora delar av vårt glest befolkade land är helt beroende av väl fungerande och aktiva visningsorganisationer på såväl lokal som central nivå. Enligt regeringens bedömning behövs satsningar på både visningsorganisationer och regionala resurs- och produktionscentrum (se avsnittet Stöd till regional verksamhet). Filmpolitikens uppgift att distribuera och visa film i hela landet genomförs bäst genom en kraftfull kombination av åtgärder.

Parterna i 2000 års filmavtal har även enats om att det nuvarande stödet till filmfestivaler liksom stödet till import och lansering av kvalitetsfilm som bedöms ha svårigheter att hävda sig kommersiellt skall ingå i det nya avtalet (jfr avsnitt 3.2.2).

Stöd till filmkulturell verksamhet

Bland uppgifterna för en ny svensk filmpolitik finns även att bevara filmer och material av film- och kulturhistoriskt intresse samt att upprätthålla och utveckla det internationella utbytet och samarbetet på filmområdet.

För att uppnå dessa syften krävs enligt regeringens bedömning i första hand att man bygger vidare och utvecklar de insatser som redan genomförs på detta område. När det gäller åtgärder för att öka tillgängligheten till film för funktionshindrade krävs dock nya insatser. Mot denna bakgrund omfattar 2000 års filmavtal i den här delen internationella avgifter och medel för internationell lansering, stöd till textning på svenska av film och video och till syntolkning, stöd till samarbete mellan filmbranschen och TV-företagen, övrig filmkulturell verksamhet samt medel till stiftelsens ledning och administration.

Internationella avgifter och internationell lansering

I en protokollsanteckning till det nuvarande filmavtalet förutsätter staten att Filminstitutet fortsätter samarbetet inom Nordiska Film- och TV-fonden samt åtar sig de svenska samordningsinsatserna i anslutning till MEDIA II-programmet i EU. I mån av tillgängliga medel förutsätts vidare att institutet fortsätter samarbetet inom Europarådets samproduktionsfond Eurimages.

Filmutredningen anser att Sverige bör fortsätta med detta samarbete och att Filminstitutet har en central uppgift att genom aktiv rådgivning bidra till att svenska manusförfattare, producenter och biografägare i högre grad än hittills ansöker om stöd i nämnda fonder och program.

Filmutredningen menar vidare att erfarenheterna från internationella festivaler visar att Sverige fortfarande är ett framgångsrikt filmland, inte minst när det gäller kort- och dokumentärfilmer. Samtidigt riktas det enligt utredningen kritik mot att Sverige inte säljer sina spelfilmer lika aktivt som konkurrerande länder. Utredningen betonar betydelsen av att svenska filmer får möjligheter att nå ut utanför landet och att det nuvarande stödet till internationell marknadsföring av svenska filmer bör finnas kvar.

Mot denna bakgrund har parterna i 2000 års filmavtal enats om att avsätta medel för internationella avgifter och för internationell lansering av svensk film. Filminstitutet skall inom denna ram fortsätta samarbetet inom Eurimages och Nordiska Film- och TV-fonden samt åta sig de svenska samordningsinsatserna i anslutning till MEDIA II-programmet. Institutet skall vidare medverka vid internationell lansering av svensk film och även lämna stöd till producenter och distributörer av svensk film för sådan lansering.

Stöd till textning på svenska av film och video och till syntolkning på videogram

Det är en allmän kulturpolitisk ambition att kulturen skall kunna erbjudas alla och att människor med funktionsnedsättning bereds möjlighet att använda sin kreativitet och sina konstnärliga och intellektuella färdigheter.

Filmutredningen visar att det för Sveriges omkring 800 000 hörselskadade inte är möjligt att se svensk film på bio eller på video eftersom filmerna inte är textade. För hörselskadade barn gäller dessutom att många utländska filmer har svenskt tal i stället för text. Enligt utredningen skulle denna orättvisa vara lätt avhjälp om svenska filmer textas på samma sätt som utländska filmer. Här måste de hörselskadades rätt att på lika villkor ta del av svensk film prioriteras framför den eventuella olägenhet som biografpubliken kan uppleva, skriver utredningen, och föreslår att medel ställs till förfogande för att varje svensk film som erhåller stöd görs i en textad version. Även synskadade har rätt att få ta del av aktuella filmer. Filmutredningen visar hur det skulle kunna ske genom syntolkning på videogram och förordar att Filminstitutet får utreda frågan vidare. I båda fallen bör film för barn och ungdom prioriteras.

Parterna i 2000 års filmavtal har enats om att avsätta medel för att göra film mer lättillgänglig för funktionshindrade. Med detta syfte skall stöd lämnas till textning på svenska av film och video och till syntolkning på videogram.

Stöd till samarbete mellan filmbranschen och TV-företagen

Filmutredningen föreslår ingen fortsättning av det stöd som lämnas inom ramen för nuvarande avtal till samarbete mellan filmbranschen och TV-företagen. Stödet fördelas av filmbranschens samarbetskommitté och används till bl.a. spridning av värdefulla filmer, utbildning och forskning, åtgärder mot olovlig hantering av filmer samt aktiviteter för att öka allmänhetens intresse för film i alla former.

Under remissbehandlingen av utredningen har flera instanser, inte minst avtalsparterna, betonat att verksamheten vid filmbranschens samarbetskommitté fyller en viktig uppgift när det gäller att bevaka branschens gemensamma intressen och även för att samordna gemensamma verksamheter, som t.ex. den årliga Stora biodagen.

Parterna i 2000 års filmavtal har mot denna bakgrund enats om att stöd till samarbete mellan filmbranschen och TV-företagen skall finnas även i det nya avtalet.

Övrig filmkulturell verksamhet

De medel som avser övrig filmkulturell verksamhet i 2000 års filmavtal skall användas för att bl.a. bevara och tillgängliggöra det svenska filmarvet samt för att informera om och dokumentera filmen som konst och nöjesindustri. Huvuddelen av denna verksamhet bedrivs i dag av Filminstitutets avdelning Cinematek och Information (jfr avsnitt 3.2.2). Vidare skall 5 miljoner kronor av medlen för övrig kulturell verksamhet årligen användas för restaurering av svensk färgfilm. Det innebär en fortsättning på den satsning som regeringen presenterade i budgetpropositionen för år 1999 (prop. 1998/99:1, utg.omr. 17) om ett årligt anslag i namn av svensk films centralgestalt Ingmar Bergman för att möjliggöra ett fortsatt restaureringsarbete för svensk film.

Administration och ledning

Enligt 2000 års filmavtal skall kostnaderna för Filminstitutets administration och ledning, inklusive förvaltning och administration av konsulenternas och nämndens verksamhet, hållas åtskilda från de medel som står till förfogande för olika stödåtgärder. Ett tak har satts för hur höga kostnaderna får vara. I enlighet med Filmutredningens förslag görs dock undantag för de olika stöd som lämnas för distribution och visning av film i hela landet. Där tillåter avtalet att högst tio procent av tillgängliga medel får användas för administrationskostnader.

Regeringens bedömning: Allmänheten har ett berättigat intresse av insyn i Filminstitutets handläggning av filmstöd. Det finns dock inte formella förutsättningar att låta institutets verksamhet omfattas av handlingsoffentlighet. Regeringen förutsätter att institutet ändå tillämpar största möjliga öppenhet i sin verksamhet.

Filmutredningens förslag: Filmutredningen har föreslagit att all verksamhet hos Filminstitutet skall omfattas av handlingsoffentlighet.

Remissinstanserna: De remissinstanser som yttrat sig över förslaget har tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan erinran.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt 2 kap. tryckfrihetsförordningen (TF) gäller en principiell rätt för var och en att ta del av allmänna handlingar. En handling anses vara allmän om den förvaras hos en myndighet och är att anse som inkommen till eller upprättad hos myndigheten. Enligt 1 kap. 8 § sekretesslagen (1980:100) skall det som föreskrivs i TF om rätt att ta del av allmänna handlingar hos en myndighet i tillämpliga delar gälla också hos vissa andra organ. Vilka dessa organ är anges i bilagan till sekretesslagen där det också anges vilken verksamhet hos de enskilda organen som omfattas av handlingsoffentligheten.

Handlingsoffentligheten hos vissa enskilda tillkom vid en lagändring år 1987 (prop. 1986/87:151). Bakgrunden var att allt fler offentliga verksamheter under en period lades över på bolag och stiftelser. Regeringen ansåg att allmänhetens krav på insyn inte kunde anses minska bara för att verksamheten bytt organisationsform, utan menade att offentlig-hetsprincipen bör gälla i allmänna angelägenheter, oavsett i vilken form verksamheten bedrivs.

En följd av att ett organ förs in i sekretesslagens bilaga blir att samtliga, eller vissa, handlingar hos organet i fråga faller under offentlighetsprincipen.

Offentlighetsprincipen gäller i dag inte för Filminstitutet. Institutet inrättades som stiftelse år 1992 av staten och övriga parter i 1993 års finansieringsavtal. Stiftelsens ändamål är enligt stiftelseförordnandet att ge stöd till värdefull svensk filmproduktion, att ge stöd till visningsverksamhet, att medverka i internationellt arbete och att utföra uppdrag åt staten inom det filmkulturella området.

Enligt lagen (1992:318) om överlämnande av förvaltningsuppgifter inom Kulturdepartementets verksamhetsområde prövar Stiftelsen Svenska Filminstitutet frågor om fördelning av statliga medel inom stiftelsens verksamhetsområde.

Genom 2000 års filmavtal, och de förslag i denna proposition som är en följd av avtalet, kommer en övervägande del av stiftelsens verksamhet att finansieras av statliga medel. De statliga stöd som stiftelsen sålunda skall fördela motsvarar stöd som på andra områden fördelas av offentliga institutioner. Detta talar för att de förvaltningsuppgifter som

stiftelsen innehar bör omfattas av handlingsoffentlighet. Handlingsoffentlighet kan emellertid inte omfatta annat än förvaltningsuppgifter som utförs med allmänna medel för statens räkning. En icke försumbar del av stiftelsens medel utgör bidrag från andra än staten. Det är inte möjligt att skilja ut vilka medel som är allmänna och vilka som utgör bidrag från andra än staten vid stiftelsens handläggning av ärenden. Detta innebär, sammanfattningsvis, att det inte finns förutsättningar för att låta någon del av stiftelsens verksamhet omfattas av handlingsoffentlighet inom ramen för TF och sekretesslagen.

Det finns dock ett berättigat intresse från allmänhetens sida att ha insyn i handläggningen av den typen av stöd som stiftelsen fördelar. Regeringen förutsätter därför att stiftelsen i sin verksamhet tillämpar största möjliga öppenhet.

I denna proposition lämnar regeringen förslag och bedömningar inom en total ram som innebär att staten – under förutsättning att riksdagen fattar erforderliga beslut – fr.o.m. år 2000 skall lämna ett årligt bidrag till Filminstitutet på 200,5 miljoner kronor. Det innebär en ökning av bidraget med 62,6 miljoner kronor i jämförelse med de medel som anvisats för år 1999 samt att de 5 miljoner kronor som regeringen disponerat innevarande år för restaurering av svensk film i stället disponeras inom ramen för 2000 års filmavtal (jfr prop. 1989/99:1, utg.omr. 17). De ökade åtgärderna skall finansieras genom en omfördelning mellan anslagen inom utgiftsområde 17. Regeringens samlade förslag till statsbudget för år 2000 presenteras i budgetpropositionen hösten 1999.

Mitt uppdrag har varit att lämna förslag till hur ett framtida stöd till svensk filmproduktion skall utformas. Syftet skall vara att upprätthålla och utveckla en värdefull svensk filmproduktion. Mitt uppdrag har vidare varit att föreslå åtgärder för att främja en bred spridning och visning av film, och att föreslå åtgärder som ökar antalet biobesök och utvecklar biografen som kulturell mötesplats i hela landet. Slutligen har uppdraget inneburit att dels pröva förutsättningarna för ett nytt filmavtal som finansieringsmodell, dels en finansiering utan avtal.

Produktionen av svensk film först. Existensen av en nationell svensk filmproduktion är beroende av statligt stöd. Det gäller i Sverige liksom i alla övriga länder i Europa. Sverige har med sin långa tradition som filmland goda förutsättningar att också i framtidens intensiva medielandskap ha en framgångsrik egen filmproduktion. Här finns en konstnärlig potential att ta till vara. Att lyckas skapa en vital svensk filmproduktion har stor betydelse för den nationella identiteten, för att ge inte minst unga människor bilder av samtiden som de kan identifiera sig med, och för att motverka den ensidiga amerikanska påverkan som sker genom filmindustrin.

EU liksom flera europeiska stater har också tagit fasta på den betydelse filmproduktionen har för sysselsättning och tillväxt. Den audiovisuella industrin står inför en betydande expansion. Film är en framtidsindustri. Allt fler TV-kanaler och andra digitala medier öppnar nya marknader för den rörliga bilden. Det är angeläget att Sverige får del av den tillväxten.

I En ny svensk filmproduktion

Utgångspunkten för förslagen har varit att vitalisera produktionsmiljön genom att skapa förutsättningar för filmens upphovsmän att utveckla projekt, att finansiera och genomföra dem, och att själva få möjlighet att förfoga över sina verk. Filmskapare skall kunna leva av sina filmer – inte bara av produktionsprocessen. Förslagen syftar till att skapa en stark infrastruktur med oberoende producenter, ett klimat med ekonomiska förutsättningar och stimulans från förproduktion till tiden efter filmens premiär. Sju förslag till produktionsstöd omfattar hela denna kedja. Förslagen är beräknade i 1997 års kostnadsläge, och utgår från en långfilmsproduktion om 20 filmer per år. Förslagen är:

1. *Utvecklingsfond.* En fond om 15 miljoner kronor, där unga filmare kan få stöd att göra film under realistiska former (Växthus), etablerade filmare kan få fortbildning, men framför allt där producenter, regissörer och manusförfattare kan få stöd för att utveckla filmprojekt innan de inleder arbetet med att söka finansiering.

2. *Två fonder för förhandsstöd.* Dessa fonder till stöd för långfilm omfattar 55 miljoner kronor vardera, alltså sammanlagt 110 miljoner kronor. Den ena fonden leds, precis som nu, av en konsulent, den andra

av en nämnd som består av en konsulent och ytterligare fyra personer: två utses av Teaterförbundet, och två av branschen. Fonderna agerar fritt och oberoende av varandra. Där finns inga tak för stödnivåerna, heller inga återbetalningskrav. Den överordnade principen för stöd skall i stället vara kvalitet. Kvalitetsbegreppet är vidsträckt och omfattar såväl ”smala” filmer som bredare publikfilmer.

3. *En Film- och TV-fond.* Sveriges Television som public service-företag har ett särskilt ansvar för filmen. Televisionen är en allt viktigare avnämmare av film, samtidigt som den tekniska utvecklingen också för filmen och videotekniken närmare varandra. I många länder har televisionen spelat en kvalitativt viktig roll för att utveckla filmen. Både film- och TV-branschen har en nytta av kontaktytor mellan branscherna. Det behövs också en alternativ tredje finansieringskälla till de föreslagna två förhandsstöden, och en med resurser för mer kostnadskrävande produktioner, och med ackumulationspotential. Mot denna bakgrund föreslår jag en Film- och TV-fond där Sveriges Television bidrar med 35 miljoner kronor, och staten via filmavtalet med 35 miljoner kronor. Fonden får därmed 70 miljoner kronor som fördelas av en konsulent tillsammans med en nämnd med representanter från STV och Filminstitutet.

4. *Kort- och dokumentärfilm.* Den skall ledas av två konsulenter. Fonden fördelar 25 miljoner kronor. Ur fonden ges stöd till kortfilm, korta dokumentärer och till barnfilm och animationer.

5. *Företagsstöd.* De fria producenterna har särskilda problem. De har svårt att få ekonomi i sin verksamhet, och tillbringar en allt större del av sin tid med att jaga finansärer. I förlängningen av detta blir det också allt vanligare att de tvingas sälja bort merparten av ägandet av sina filmer. Därmed försämras deras möjligheter att långsiktigt bygga upp en ekonomi som innebär att de kan planera kommande produktioner. Detta nya stöd ger möjlighet för fem producenter per år – eller konstellationer producent/regissör/manusförfattare – att söka maximalt 1 miljon kronor under tre år för att utveckla filmprojekt. Syftet är att skapa arbetsro för att få fram flera alternativa projektförslag som sedan kan gå vidare i produktionsprocessen. En del av stödet om totalt 7 miljoner kronor fördelas till teknikföretag.

6. *Upphovsmannastöd.* Tre upphovsmän följer en film under hela dess uppkomst. De är producenten, regissören och manusförfattaren. Dessa tre har ett intresse av att följa filmen från idé till premiär. Med upphovsmannastödet skapar jag ett incitament för denna grupp att också efter premiär aktivt arbeta för att filmen skall nå sin publik. För varje försåld biljett från den första till 100 000 biljetter utgår ett stöd på 10 kronor per biljett att delas mellan dessa tre upphovsmän. Total kostnad 10 miljoner kronor.

Det nuvarande efterhandsstödet slopas helt. Sammantaget kostar produktionsstöden 237 miljoner kronor, att jämföras med nuvarande produktionsstöd om 164 miljoner kronor (år 1997), en ökning med 45 procent.

Den andra delen av mina förslag rör distribution av film, och biografernas framtid. Det är en nyckelfråga för svensk film. Det är en rättvisefråga att film skall nå ut till alla. Redan nu är filmen den konstsektor som når ut till flest människor. Filmen är ofta den första konststapp-levelse en ung människa har, och som hon delar med många. Men filmutbudet är ojämnt. Kvalitetsfilmer för en ojämlig kamp mot den amerikanska dominansen. Stora samhällsgrupper känner inte igen sin egen verklighet och sina problem och förlorar därför intresset för film. Det finns filmer som formulerar detta, men de når ofta inte ut till biografen. Det finns också en geografisk orättvisa. I de 20 största städerna – framför allt i de fem största – finns en valfrihet som resten av Sveriges befolkning inte har. En ny svensk filmpolitik måste därför skapa förutsättningar för film i hela landet. Alla svenskar är med och finansierar svensk film. De måste också få en chans att se dem. Alla svenskar måste få en chans att se värdefull film. Alla barn och ungdomar måste få en chans att uppleva film på biograf, men också i skolan, som en del av sin utveckling.

Det är i korthet syftet med de sju förslag som rör distribution och visning av film. De är:

1. Lanseringsstöd. Varje helg året om har fyra till fem filmer premiär i Sverige. Filmens framgång bestäms i hög grad av den första helgen. Det innebär stora krav på en lansering som får filmen att tränga igenom mediabruset, ger lika villkor i konkurrensen från andra filmer och händelser. Filmen blir också i allt högre grad en färskvara. Detta driver upp kostnaden för lanseringen. Som regel har den svenska filmen inte samma ekonomiska möjligheter till en bred lansering som den konkurrerande amerikanska filmen. Därför behövs ett lanseringsstöd till svensk film. Jag föreslår ett sådant som bestäms när filmen är klar, men före premiären, och som ger förutsättningar att planera för en lansering som passar varje enskild film. Stödet delas ut som en motprestation till distributörens egen insats, och kan maximalt vara 500 000 kronor. Till detta kommer stöd till parallellkopior av svensk film och kvalitetsfilm. Det stöd med parallellkopior till breda publikfilmer som finns i dag bibehålls. Det är ett värdefullt stöd för biografer på mindre orter, och ger deras publik en chans att också få se populära filmer medan de ännu är aktuella. Men stödet utvidgas kraftigt, till svensk film och kvalitetsfilm. Kostnad för detta stöd: 14 miljoner kronor.

2. Biografstöd. Att finna distributionsvägar för den svenska filmen, och för utländsk kvalitetsfilm över hela landet, är en av utredningens viktigaste uppgifter. Till detta hör att balansera den ojämlika konkurrenssituationen med amerikans film. Dit hör också att stödja de biografer som har en svår ekonomisk situation. Sverige har många biografer, men de är utspridda i ett glesbeott land, vilket innebär att publikunderlaget för många biografer är dåligt. Det är ändå viktigt att dessa kan leva vidare. Därför behöver de stimulansbidrag – särskilt för att också våga ha kvalitet i repertoaren. Jag föreslår därför att biograferna får garantihyran betald för svensk filmer. Garantihyran är den minsta avgift

biografen betalar för att få visa en film oavsett publik. När publiken övergår en viss nivå övergår hyran till 1 procent av intäkterna.

Jag föreslår också ett stimulansbidrag på 10 kronor per försald biljett på svensk film och på filmer från övriga EU-området – och på samtliga biografier. Stödet beräknas till 44 miljoner kronor per år, och går till biografägaren. Syftet är att ge ekonomiskt incitament att visa kvalitetsfilm från hela EU-området.

Det nuvarande stödet till biografupprustning bibehålls, och dessutom införs ett stöd för ett aktivt publikarbete för biografier på orter med mindre än 50 000 invånare. Detta stöd kan utgå under maximalt tre år och trappas successivt av. Stödet förutsätter en lika stor lokal motpres- tation, och syftar till att bidra till att kommuner och andra lokala intres- senter aktivt går in och tar ansvar för den lokala biografen. Sammantaget kostar biografstöden 52 miljoner kronor.

3. *Videostöd.* Möjligheten att se film på video är ett demokratiskt al- ternativ. I Sverige har 81 procent av hushållen (år 1996) tillgång till en videobandspelare. Över hela Sverige finns över 2 000 försäljnings- och uthyrningsställen. Det innebär att film på video når långt fler än film på biograf. Det är dessutom en billig och effektiv distributionsform. Därför är det viktigt att stödja utgivningen av kvalitetsfilm på video. Jag föreslår ett stöd som bidrar till att svenska filmer och europeisk kvalitetsfilm når ut till hela landet genom att erbjuda alla utlånings- ställen, och samtliga folkbibliotek, en kopia av varje sådan film utan kostnad. Stödet till import och lansering av värdefull kvalitetsfilm på video bör också finnas kvar. Total kostnad 6 miljoner kronor.

4. *Film i skolan.* För att läroplanens krav på mångfald skall uppfyllas krävs många olika medier i skolan. Film blir ett av de viktigaste. Bra spelfilm, kort- och dokumentärfilm tar över den roll som undervisnings- filmen haft.

Särskilt kort- och dokumentärfilm har svårt att nå sin publik. TV och festivaler är viktiga fönster, men skolan och andra offentliga institutio- ner runt om i landet borde kunna spela en viktigare roll som mottagare av dessa filmer. Filminstitutet bör få ansvar för att dessa filmer får en distribution. De kommunala AV-centralerna är en försummad resurs i det arbetet. De skulle kunna bli lånecentraler för dessa filmer, med Filminstitutet som en aktiv informatör, och förmedlare av filmer från olika distributörer. Stödet till den traditionella skolbioverksamheten bör också bibehållas. Filminstitutet har också ett ansvar för inköp av film- rättigheter till denna verksamhet. Totalt kostnad: 14 miljoner kronor.

5. *Regionerna och filmen.* Den utbyggnad av regionala resurscentra som påbörjats har varit framgångsrik. Dessa centra har en viktig roll både för att stödja biograferna, ordna filmkedjor och i ett aktivt publik- arbete. De är också viktiga förmedlare av kort- och dokumentärfilm. Tillkomsten av dessa centra har också vitaliserat det regionala filmlivet, och ökat det regionala engagemanget för filmen och biograferna. Det är viktigt att den verksamheten får fortsätta. Två regioner har också inlett produktionsverksamhet. Det medför också en ny regional finansiering av film, och bidrar till att skapa sysselsättning och tillväxt i de berörda regionerna. Min bedömning är att det finns förutsättningar för tre sådana

regionala produktionscentra, Film i Väst, Filmpool Nord och Film i Syd. Dessa utpekade och ges 1 miljon kronor vardera för att driva en sådan utveckling. Total kostnad för det regionala stödet: 17 miljoner kronor.

6. *Visningsorganisationer och kvalitetsimport.* Flera visningsorganisationer och filmfestivaler tar ett stort ansvar för att sprida kvalitetsfilm, och för att importera utländska kvalitetsfilmer. Många av dessa organisationer lägger ner ett omfattande ideellt arbete för att öka intresset för film. Det är viktigt att dessa organisationer får stöd för denna verksamhet. Jag föreslår ett stöd om sammanlagt 11 miljoner kronor.

7. *Internationella avgifter och internationell lansering.* Sverige är med i Eurimages och i Nordisk Film- och TV-fond. Det är viktigt att Sverige behåller detta medlemskap, och utvecklar det samarbete som dessa fonder möjliggör. Det ger nya öppningar för samproduktioner, och nya viktiga kontakter för svensk film.

Sverige måste också intensifiera sina ansträngningar att göra svensk film känd i utlandet, både såld och visad. Deltagande i internationella filmfestivaler är ett sätt. Ett annat är att stödja distributörer och producenter som själva gör aktiva insatser för att sprida sina filmer internationellt. En del av stödet för internationell lansering – totalt 6 miljoner kronor – skall kunna användas på detta sätt.

För internationella avgifter, MediaDesk och internationell lansering avsätts 20 miljoner kronor.

Sammantaget kostar stöden till distribution av film i hela landet 133 miljoner kronor. Det skall jämföras med nuvarande insatser om 62 miljoner kronor, en ökning med 120 procent.

III Filmkulturella ändamål

Direktiven ger inget specifikt uppdrag att utreda Svenska Filminstitutets filmkulturella verksamhet. Mitt förslag innebär dock att uppdelningen mellan filmavtalet, och filmkulturella uppgifter på uppdrag av staten, tas bort. En stor del (40,5 miljoner kronor) av de nuvarande kostnaderna för Film i hela landet har inte omfattats av avtalet. För att bedöma den totala kostnaden för filmpolitiken måste man därför också lägga in den resterande filmkulturella verksamheten.

Det är främst arkiv, filmrestaurering, bibliotek och dokumentation, Cinemateket, allmän informationsverksamhet, PR kring filmen och biograferna (som t.ex. Guldbaggeutdelningen och Stora Biodagen), som jag lyfter fram som viktiga att behålla. Kostnaderna för dessa bedömer jag till 25 miljoner kronor.

Jag föreslår också att Filminstitutet får medel för textning på svenska för film och video för att göra dessa filmer tillgängliga för hörselskadade. Filminstitutet får också i uppdrag att pröva syntolkning på videoband av svenska filmer. Jag föreslår 2 miljoner kronor per år för dessa ändamål.

Administrationen för Film i hela landet (maximalt 5 procent) och för Cinematek och Information ligger inom de ovan angivna beloppen. Övrig information, för ledning och styrning av Filminstitutet och de olika produktionsstöden kostar 39 miljoner kronor brutto. Filminstitutet har sedan betydande intäkter, bl.a. genom uthyrning av delar av Filmhuset.

Filminstitutet får genom dessa förslag en betydligt tyngre kulturpolitisk uppgift. En utjämningsfond för sex av de sju produktionsstöden, och en motsvarande för Film i hela landet, skall utjämna variationer i intäkterna över året. Det blir en viktig kulturpolitisk uppgift för styrelsen för Filminstitutet att bevaka att dessa medel fördelas i enlighet med dessa intentioner. Den sammanhållna budgeten ger ökad flexibilitet, men också större ansvar för styrelsen. Mot den bakgrunden föreslår jag, att styrelsen utökas från sju till nio personer, och att tre av dessa utses på förslag från branschen.

Filmutredningen har inte haft uppdrag eller möjlighet att analysera Filminstitutets organisation, eller vilka administrationskostnader som är mest rimliga för de förslag som läggs. Jag föreslår därför, och med tanke på Filminstitutets ökade uppgifter, att regeringen uppdrar åt en oberoende part att genomlysna Filminstitutet och dess organisation.

Slutligen föreslår jag att Stiftelsen Svenska Filminstitutet också införs i bilagan till sekretesslagen och därmed omfattas av offentlighetsprincipen.

IV Finansiering

Den sammanlagda kostnaden för de förslag till ny svensk filmpolitik som redovisats ovan är 436 miljoner kronor. Det är den minsta summa jag anser krävs för att uppnå de mål som anges i direktiven till denna utredning och för att skapa en vital svensk filmmiljö. Det skall jämföras med den nivå som gällde år 1997 på 302 miljoner kronor, en ökning med 44 procent.

Mitt uppdrag har varit att överväga såväl en fortsatt avtalslösning, som en helstatlig finansiering. För den helstatliga anvisades en lösning inom nuvarande kostnadsramar.

Jag förordar en fortsatt avtalslösning. Avtalet skapar ett slags torg, där samtal, konflikter och framtidsplanering kan äga rum. Det är av värde för hela filmmiljön. Min utgångspunkt är att de nuvarande avtalsparter som bidrar till finansieringen blir kvar. Det förutsätter med andra ord en fortsatt biografavgift, fortsatt videoavgift och avgift från SVT och TV4. Därutöver anser jag att det finns goda förutsättningar att också infoga de nya TV-kanalerna i avtalet. Med hänvisning till det kraftigt utökade stödet till biografsektorn föreslår jag att biografavgiften ökas från 10 till 12 procent.

Statens bidrag till en avtalsmodell blir givetvis avhängigt av de övriga avtalsparternas engagemang. Som räknemodell kan dock följande exempel tas. Nya tillskotten är SVT:s 35 miljoner till Film- och TV-fonden, ökningen av biografavgiften som ger 18 miljoner kronor, och de nya

TV-kanalernas insats om 5 miljoner kronor. Allt övrigt är lika, vilket innebär att jag förutsätter att videobranschen står kvar i avtalet.

Prop. 1998/99:131
Bilaga 1

Statens bidragsökning i förhållande till 1997 års anslag blir 76 miljoner kronor.

Det helstatliga alternativ som innebär att ramarna inte skall utökas över 1997 års nivå innebär att inga av direktivens reformkriterier uppfylls. Jag avfärdar detta alternativ.

Andra alternativ innebär att staten tar det fulla kultur- och näringspolitiska ansvaret för filmområdet. Ett alternativ är att genom momsökning och ny videoavgift finansiera det förslag som här lagts. Ett annat är fullfinansiering utan momsökning. Det senare innebär att statens tillkommande bidrag till svensk film skulle bli 271 miljoner kronor. Förslaget stöds av många inom svensk film.

Jag förordar dock avtalsmodellen, skulle de tilltänkta avtalsparterna i en slutförhandling välja att inte gå med, eller minska sitt engagemang i förhållande till de förslag som här läggs, måste en helstatlig modell väljas.

Förteckning över remissinstanser som yttrat sig över betänkandet Ny svensk filmpolitik (SOU 1998:142) och promemorian Publikrelaterat filmstöd

Statskontoret, Riksrevisionsverket, Ekonomistyrningsverket, Arkivet för ljud och bild, Filmvetenskapliga institutionen vid Stockholms universitet, Dramatiska Institutet, Statens kulturråd, Konstnärsnämnden, Stiftelsen Svenska Filminstitutet, Konkurrensverket, Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet, Föreningen Sveriges Filmproducenter, Sveriges Filmuthyreförening u.p.a., Folkets Husföreningarnas Riksorganisation, Riksföreningen Våra Gårdar, VideoHandelns Samarbetsorganisation, Sveriges Television AB, Canal +, Film i Dalarna, Film i Halland, Film i Skåne, Film i Sörmland, Film i Uppland, Film i Värmland, Film i Väst, Film i Västernorrland, Film i Västmanland, Filmpool Jämtland, Filmpool Nord, BraTek, Bygdegårdarnas Riksförbund, FilmCentrum, Föreningen För Animerad Film, Hörsel-skadades Riksförbund, Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd, Oberoende Filmars Förbund, Föreningen Svenska Tecknare, Riksföreningen Folkets Bio, Synskadades Riksförbund, Svenska Teaterförbundet, Sveriges Dramatikerförbund och Sveriges Förenade Filmstudios.

Även Svenska Institutet, Riksarkivet, Statens biografbyrå, Konsumentverket, TV 4 AB (publ.) och Svenska Kvinnors Filmförbund har inkommit med remissvar, men avstår från att yttra sig över betänkandet och promemorian.

Därutöver har skrivelser inkommit från Medier i utbildningen, Gävle kommun, USA:s ambassad i Stockholm, Landstinget i Östergötland, regissören och producenten Jan Lindqvist, Filmkonsulenterna i Stockholm, Landstinget Gävleborg, Västra Götalandsregionen, Karl Gunnar Holmqvist och Per Åhlin, Högskolan för fotografi och film, Hans Lönnerheden på Moviola Film & Television, Gunnel Linde, Landstinget i Blekinge, Kanalfilm Cartoon och Svenska Regissörföreningen. Skrivelser har även inkommit från en grupp filmregissörer: Pierre Björklund, Gunila Ambjörnson, Per Carleson, Göran du Reés, Marie Feldtmann, Johan Fälemark, Palle Granditsky, Peter Hiltunen, Judith Hollander, Lennart Malmer, Reza Parsa, Tord Pååg, Maj Wechselmann och Muamer Özer samt från en grupp f.d. styrelseledamöter i Oberoende Filmars Förbund: Peter Hagerrot, Bo Persson, Maj Wechselmann och Lotta Johansson.

Parterna

1. Svenska staten,
2. Sveriges Biografägareförbund, Folkets Husföreningarnas Riksorganisation, Riksföreningen Våra Gårdar, Sveriges Filmuthyrareförening u.p.a. och Föreningen Sveriges Filmproducenter, nedan kallade filmbranschen samt
3. Sveriges Television AB och TV 4 AB (publ.), nedan kallade TV-företagen har ingått följande avtal.

Avtalet är från statens sida ingått med förbehåll för regeringens godkännande.

Avtalets innehåll m.m.

1 §

Detta avtal avser finansieringen av Stiftelsens Svenska Filminstitutet (nedan kallad stiftelsen) stöd till svensk film för de ändamål som anges i avtalet. Stiftelsens angelägenheter handhas enligt stiftelseförordnandet av en styrelse (nedan kallad styrelsen) vars ledamöter utses av regeringen.

2 §

Parterna är eniga om att reglerna för stöd till svensk film bör utformas så att de främjar en rationell och effektiv produktion och distribution av svensk film och medför en sund användning av stödmedlen.

3 §

Med långfilm avses i detta avtal film som har en visningstid motsvarande minst 2000 meter i 35 mm format (eller motsvarande i andra format) och är avsedd för normal biografpremiär med normal biografexploatering. Undantag från regeln om visningstid får medges av styrelsen när det gäller barn-, ungdoms- och dokumentärfilm.

Med film avses i detta avtal även videogram i alla de fall där det är praktiskt lämpligt och motiverat. Med videogram menas i detta avtal en informationsbärare med upptagning av rörliga bilder, med eller utan ljud, som är avsedd att användas tillsammans med en anordning för elektronisk återgivning.

4 §

En film anses som svensk under förutsättning att filmen har en svensk producent och att den svenska insatsen av artistiska medarbetare är av påtaglig betydelse.

Med svensk producent avses en person som är bosatt här i landet, ett bolag, ett utländskt företags filial eller annan juridisk person som är registrerad här i landet.

En film som inte har en svensk producent är ändå att anse som svensk under förutsättning att dels den svenska kapitalinsatsen uppgår till 20 procent av produktionskostnaden, dels den svenska insatsen av artistiska medarbetare är av påtaglig betydelse.

Prop. 1998/99:131
Bilaga 3

Biografavgifter

5 §

Biografägare eller annan anordnare av biografföreställning (nedan kallad biografägare) skall betala en avgift till stiftelsen, motsvarande 10 procent av bruttobiljettintäkten vid föreställningen. Med sådan intäkt avses bruttoinkomst enligt de av Filmägarnas Kontrollbyrå Aktiebolag (nedan kallad Kontrollbyrån) fastställda allmänna bestämmelserna vid filmleveranser. Filmhyra skall inte utgå på den del av intäkterna som utgör avgiften. Det är i detta sammanhang utan betydelse för avgiftsplikten om film visas med hjälp av videoteknik i stället för med traditionell teknik.

6 §

Avgift skall inte utgå för biografföreställning på sådant fast visningsställe där det enligt det register som förs av Kontrollbyrån ges högst fem föreställningar i veckan utöver barnmatinéer.

Med barnmatiné avses föreställning som riktar sig till barn och som börjar senast klockan 17.

Om biografföreställningar har anordnats i syfte att kringgå bestämmelserna om avgiftsplikt får styrelsen besluta att avgiftsplikt föreligger. Innan styrelsen beslutar i sådant ärende skall styrelsen bereda biografägaren och dennes organisation tillfälle att yttra sig.

Styrelsen får medge befrielse från avgift för biografföreställning där biografägare avstår från film- och biografhyra och där biografägare avstår biljettintäkterna till välgörande ändamål. Filmfestivaler och liknande arrangemang får undantas från avgift.

7 §

Biografägaren skall redovisa och betala in avgifterna direkt till stiftelsen. Antalet redovisningsperioder skall vara minst sex om året. Regler härom skall fastställas av stiftelsen efter samråd med filmbranschen.

Redovisning skall ske på formulär som fastställs av Kontrollbyrån. För redovisning och inbetalning av avgiftsmedlen skall i övrigt tillämpas de av Kontrollbyrån fastställda allmänna bestämmelserna vid filmleveranser. I dessa bestämmelser skall stadgas att underlåtenhet att betala avgift likställs med underlåtenhet att betala filmhyra.

Biografägaren är skyldig att låta stiftelsen genom kontrollant granska räkenskaperna såvitt gäller avgiftsredovisningen.

8 §

En förbindelse från berörda biografägare att betala avgift enligt detta avtal och att i övrigt följa bestämmelserna i avtalet skall snarast inhämtas genom Kontrollbyråns försorg och överlämnas till stiftelsen. Förbindelsen skall ha den lydelse som framgår av bilaga 1.

Biografägare som underlåter att avge sådan förbindelse skall avstängas från filmleverans. Om avstängning inte sker, trots begäran om det, svarar filmuthyraren mot stiftelsen för de avgifter som belöper på en föreställning där den hyrda filmen visas.

TV-företagens bidrag

9 §

Sveriges Television AB skall månatligen lämna ett bidrag till stiftelsen som motsvarar minst 38 miljoner kronor per kalenderår. Därutöver avser bolaget att använda medel för samproduktion, medfinansiering och köp av visningsrätter vad gäller film som erhåller stöd genom detta avtal i en storleksordning motsvarande bolagets åtagande enligt 1993 års finansieringsavtal för Stiftelsen Svenska Filminstitutet (garantibelopp).

TV 4 AB (publ.) skall månatligen lämna ett bidrag till stiftelsen som motsvarar minst 7,2 miljoner kronor per kalenderår. Därutöver avser bolaget att använda medel för samproduktion, medfinansiering och köp av visningsrätter vad gäller film som erhåller stöd genom detta avtal i en storleksordning motsvarande bolagets åtagande enligt 1993 års finansieringsavtal för Stiftelsen Svenska Filminstitutet (garantibelopp).

Bidragen och garantibeloppen från TV-företagen skall den 1 juli varje år justeras genom en jämförelse med kompensationsindex för Sveriges Television AB den 1 april samma år och indexet för januari 2000.

Föreningen Sveriges Filmproducenters bidrag

10 §

Föreningen Sveriges Filmproducenter skall årligen lämna ett bidrag till stiftelsen som motsvarar de intäkter som inflyter till föreningen, dock högst 2 miljoner kronor. Medlems- och serviceavgifter från föreningens medlemmar samt direkta bidrag eller stöd till föreningen skall inte anses som sådana intäkter som skall ligga till grund för bidrag till stiftelsen.

Statens bidrag

11 §

Staten skall – under förutsättning att riksdagen fattar erforderliga beslut – lämna ett årligt bidrag till stiftelsen på 200,5 miljoner kronor. Staten har för avsikt att justera bidraget enligt regler som gäller för statliga bidragsanslag.

12 §

Om annan än de som är parter i detta avtal vill lämna bidrag till de ändamål som anges i avtalet skall ett separat avtal ingås mellan detta avtals parter och bidragsgivaren. Staten får, för övriga parTERS räkning, ingå sådant avtal med annan bidragsgivare.

Avtalet skall i huvudsak ha den lydelse som framgår av bilaga 2.

Användningen av stiftelsens medel**13 §**

De medel som tillförs stiftelsen enligt detta avtal skall användas till följande ändamål.

1. Produktionsstöd till svensk film.
2. Stöd till distribution och visning av film i hela landet.
3. Stöd till filmkulturell verksamhet m.m.

Produktionsstöd till svensk film**14 §**

Produktionsstöd till svensk film skall omfatta

1. förhandsstöd (till långfilm, barn- och ungdomsfilm, kort- och dokumentärfilm samt utvecklingsstöd),
2. publikrelaterat stöd samt
3. upphovsmannastöd.

15 §

Av de medel som inflyter till stiftelsen skall årligen 50 miljoner kronor användas till publikrelaterat stöd. Vidare skall 5 procent av de intäkter från biografavgifter enligt 5 § som överstiger intäkterna från biografavgifterna för år 2000 användas till sådant stöd. Av tillgängliga medel för publikrelaterat stöd får styrelsen under ett räkenskapsår avsätta högst 10 procent för användning till samma ändamål under kommande räkenskapsår.

16 §

Publikrelaterat stöd skall lämnas till svenska långfilmer för öppna visningar på biograf. Stödet skall baseras på filmens bruttobiljettintäkter under 12 månader efter filmens premiär.

För film som till mer än 49 procent är finansierad med förhandsstöd skall det publikrelaterade stödet motsvara 25 procent av bruttobiljettintäkterna. För film som till högst 49 procent är finansierad med förhandsstöd skall det publikrelaterade stödet motsvara 50 procent av bruttobiljettintäkterna. För film som inte till någon del är finansierad med förhandsstöd skall det publikrelaterade stödet motsvara 75 procent av bruttobiljettintäkterna. Med förhandsstöd avses här stöd enligt 18 §.

Publikrelaterat stöd till barnfilm får motsvara 100 procent av filmens bruttobiljettintäkter.

Styrelsen får vid behov justera procentsatserna för de olika filmkategorierna med beaktande av tillgängliga medel. Styrelsen skall därvid sträva efter största möjliga tydlighet och framförhållning, för att underlätta planeringen av nya filmprojekt. Producenten skall före inspelningsstart lämna en anmälan till stiftelsen. För det enskilda filmprojektet skall procentsatsen fastställas vid anmälningstillfället före inspelningens start.

Stödet skall utbetalas till dess att producenten fått full återbetalning av en fastställd egeninsats. Med begreppet producent avses den fysiska person, det bolag eller annan juridisk person som verkställer produktionen av en film genom att finansiera, projektutveckla, inspela och färdigställa densamma och som därigenom förvärvar och ansvarar för de i filmverket ingående rättigheterna. Som egeninsats får endast räknas finansiering genom privatkapital eller finansiering av i detta avtal medverkande TV-företag.

Vid fastställande av vid vilken tidpunkt som producenten skall anses ha fått full ersättning för egeninsatsen skall hänsyn tas till att 25 procent av filmens bruttobiljettintäkter kan beräknas tillfalla producenten vid sidan av stödet.

17 §

Efter avräkning för publikrelaterat stöd enligt 15 § skall minst 43 procent av de medel som under ett räkenskapsår inflyter till stiftelsen användas för övriga produktionsstöd till svensk film. Av dessa medel får styrelsen avsätta högst 10 procent inom var och en av stödformerna enligt 18 – 20 §§ för användning till samma ändamål under kommande räkenskapsår.

18 §

Av de medel som under ett räkenskapsår inflyter till stiftelsen enligt 17 § skall minst 67 procent användas till förhandsstöd till långfilm, minst 10 procent till förhandsstöd till kort- och dokumentärfilm och minst 10 procent till förhandsstöd till film riktad till barn och ungdom.

Stöd skall endast utgå till producenter som kan redovisa en ambitiös plan för filmens spridning i olika visningsformer, varvid det skall beaktas om visning förutsätts ske i de i avtalet medverkande TV-företagens kanaler eller i kanal ägd av TV-företag som lämnar bidrag enligt 12 §.

19 §

Av de medel som under ett räkenskapsår inflyter till stiftelsen enligt 17 § skall minst 7 procent användas till utvecklingsstöd. Utvecklingsstödet skall omfatta projektstöd till manusförfattare, producenter och regissörer, växthusverksamhet för unga filmskapare, stöd till fortbildning för etablerade filmskapare samt företagsstöd till oberoende producenter.

Med oberoende producent avses sådan juridisk person enligt 16 § femte stycket som inte är ett majoritetsägt dotterbolag till företag som

ägnar sig åt distributions-, visnings- eller sändningsverksamhet eller är del av en sådan koncern.

Prop. 1998/99:131
Bilaga 3

Företagsstöd till en oberoende producent får ges under sammanlagt högst tre år och med högst 1 miljon kronor årligen.

20 §

Av de medel som under ett räkenskapsår inflyter till stiftelsen enligt 17 § skall minst 2 procent användas för stöd till manusförfattare, producenter och regissörer (nedan kallade upphovsmän) avseende svensk film.

Upphovsmannastöd skall lämnas i efterhand till filmens upphovsmän för öppna visningar på biograf. För varje försåld biljett, upp till 100 000 biljetter, skall upphovsmännen tillsammans vara berättigade till ett stödbelopp om högst tio kronor. Stödet skall fördelas lika mellan de tre kategorierna av upphovsmän. Styrelsen får vid behov årligen justera stödbeloppet med beaktande av tillgängliga medel.

21 §

Styrelsen skall ansvara för att tillgodose behovet av värdefull svensk filmproduktion genom att stöd ges till såväl långfilm som kortfilm. Styrelsen skall också beakta behovet av dokumentärfilm och film riktad till barn och ungdom. Styrelsen skall vidare tillse att stödet ger yngre och nya filmskapare möjlighet att utveckla sina färdigheter, främst genom stöd till kortfilm. Härvid kan undantag medges från kravet på plan för visning och spridning enligt 18 § andra stycket.

Stöd till distribution och visning av film i hela landet

22 §

Stöd till distribution och visning av film i hela landet skall omfatta

1. lanseringsstöd och stöd till parallelldistribution,
2. biografstöd,
3. stöd till regional verksamhet,
4. stöd till film i skolan samt
5. stöd till visningsorganisationer, till filmfestivaler samt till import och lansering av kvalitetsfilm.

23 §

Efter att avräkning gjorts för publikrelaterat stöd enligt 15 § skall minst 24 procent av de medel som under ett räkenskapsår inflyter till stiftelsen användas för stöd till distribution och visning av film i hela landet. Av dessa medel får styrelsen avsätta högst 10 procent inom var och en av stödformerna enligt 24 – 28 §§ för användning till samma ändamål under kommande räkenskapsår.

24 §

Av de medel som under ett räkenskapsår inflyter till stiftelsen enligt 23 § skall minst 15 procent användas för stöd till lansering av svensk långfilm och minst 4 procent för stöd till parallelldistribution av filmkopior.

Lanseringsstöd skall som regel ges till distributör av svensk långfilm med ett belopp som motsvarar distributörens ekonomiska insats. Stödbeloppet skall fastställas av styrelsen före filmens premiär.

Om det, med hänsyn till tillgängliga medel eller omständigheterna i övrigt, finns särskilda skäl får styrelsen fastställa stödbeloppets storlek på annat sätt än vad som anges i andra stycket. Beloppet får dock inte i något fall överstiga 500 000 kronor.

25 §

Av de medel som under ett räkenskapsår inflyter till stiftelsen enligt 23 § skall minst 24 procent användas till biografstöd. Inom denna ekonomiska ram skall minst 60 procent användas för stöd till biografägare för öppna visningar av svensk film, minst 15 procent för stöd till biografägare på orter med mindre än 50 000 invånare för publikarbete, minst 11 procent för stöd till upprustning av biografier samt minst 5 procent för stöd till sådana anordnare av bioграфföreställningar som inte är mervärdesskatteskyldiga.

Vid fördelningen av stöd till biografägare för öppna visningar av svensk film skall behov hos biografier i mindre och medelstora orter särskilt beaktas.

26 §

Av de medel som under ett räkenskapsår inflyter till stiftelsen enligt 23 § skall minst 20 procent användas för stöd till regional verksamhet. Stödet skall omfatta stöd till verksamhet vid regionala resurscentrum för film och video samt stöd till verksamhet vid regionala filmproduktionscentrum. För stöd till regional verksamhet krävs att bidrag lämnas från landsting, kommun eller annan huvudman med ett belopp som minst motsvarar det stöd som lämnas inom ramen för detta avtal. Det samlade stödet till regionala filmproduktionscentrum får årligen uppgå till högst 3 miljoner kronor.

27 §

Av de medel som under ett räkenskapsår inflyter till stiftelsen enligt 23 § skall minst 14 procent användas för stöd till film i skolan. Stödet skall ges till spridning av kort- och dokumentärfilm och till skolbioverksamhet. Stödet skall även täcka kostnaderna för Filminstitutets filmuthyrning och inköp av filmrättigheter.

Stöd till skolbioverksamhet får lämnas till en kommun eller en förening under sammanlagt högst tre år. För att stöd skall ges krävs att bidrag lämnas från landsting, kommun eller annan huvudman med ett belopp som minst motsvarar det stöd som lämnas inom ramen för detta avtal. Vidare krävs en pedagogisk plan och att verksamheten sker i samarbete med en lokal biografägare.

28 §

Av de medel som under ett räkenskapsår inflyter till stiftelsen enligt 23 § skall minst 9 procent användas för stöd till visningsorganisationer. Med visningsorganisation avses i första hand en sammanslutning av

allmännyttiga ideella föreningar som i egen regi eller genom anslutna medlemmar visar film på biograf.

Prop. 1998/99:131
Bilaga 3

Vidare skall minst 5 procent av medlen användas för stöd till filmfestivaler och stöd till import och lansering av kvalitetsfilm.

Stöd till filmkulturell verksamhet m.m.

29 §

Stöd till filmkulturell verksamhet m.m. skall omfatta

1. internationella avgifter och internationell lansering,
2. stöd till textning på svenska av film och video och till syntolkning,
3. stöd till samarbete mellan filmbranschen och TV-företagen,
4. övrig filmkulturell verksamhet samt
5. stiftelsens ledning och administration.

30 §

Efter avräkning för publikrelaterat stöd enligt 15 § skall minst 23 procent av de medel som under ett räkenskapsår inflyter till stiftelsen användas för stöd till filmkulturell verksamhet m.m. Av dessa medel får styrelsen avsätta högst 10 procent inom var och en av stödformerna enligt 31 – 34 §§ och inom ramen för administration m.m. enligt 35 § för användning till samma ändamål under kommande räkenskapsår.

31 §

Av de medel som under ett räkenskapsår inflyter till stiftelsen enligt 30 § skall minst 18 procent användas för internationella avgifter och för internationell lansering av svensk film. Stiftelsen skall inom denna ekonomiska ram fortsätta samarbetet inom Eurimages och Nordiska Film- och TV-fonden samt åta sig de svenska samordningsinsatserna i anslutning till Media II-programmet. Stiftelsen skall vidare medverka vid internationell lansering av svensk film och även lämna stöd till producenter och distributörer av svensk film för sådan lansering.

32 §

Av de medel som under ett räkenskapsår inflyter till stiftelsen enligt 30 § skall minst 2 procent användas för att göra film mer lättillgänglig för funktionshindrade. Styrelsen skall för detta ändamål fördela stöd till textning på svenska av film och video och till syntolkning på videogram.

33 §

Av de medel som under ett räkenskapsår inflyter till stiftelsen enligt 30 § skall minst 2 procent användas för stöd till samarbete mellan filmbranschen och TV-företagen. Stödet skall fördelas av filmbranschens samarbetskommitté till filmbranschen och TV-företagen i proportion till deras respektive bidrag till stiftelsen. Stödet skall bl.a. användas till spridning av värdefulla filmer, utbildning och forskning, åtgärder mot olovlig hantering av film samt aktiviteter för att öka allmänhetens intresse för film i alla spridningsformer.

34 §

Av de medel som under ett räkenskapsår inflyter till stiftelsen enligt 30 § skall minst 29 procent användas till övrig filmkulturell verksamhet för att bl.a. bevara och tillgängliggöra det svenska filmarvet samt för att informera om och dokumentera filmen som konststart och nöjesindustri. Av dessa medel skall 5 miljoner kronor användas för restaurering av svensk färgfilm.

35 §

Av de medel som under ett räkenskapsår inflyter till stiftelsen enligt 30 § skall högst 45 procent användas till kostnader för stiftelsens ledning och administration, inklusive förvaltning och administration av konsulenter och nämndens verksamhet.

De medel som finns tillgängliga för stöd enligt 24 – 28 §§ får användas för administrationskostnader inom respektive stödform. Administrationskostnaderna får dock inte överstiga 10 procent av de medel som finns tillgängliga för stöden.

36 §

Stiftelsen skall beträffande stöd till regional verksamhet, stöd till film i skolan och stöd till filmkulturell verksamhet m.m. i övrigt följa de villkor om medlens användning och redovisning som regeringen särskilt beslutar.

Konsulenter och nämnd

37 §

För bedömningen av vilka långfilmsprojekt som skall få förhandsstöd skall styrelsen anlita dels en konsulent, dels en nämnd. Nämnden skall bestå av en konsulent och ytterligare fyra ledamöter som utses av styrelsen. Av det stödbelopp som enligt 18 § skall användas för förhandsstöd till långfilm skall hälften fördelas efter bedömning av konsulenten och hälften efter bedömning av nämnden.

Vidare skall styrelsen anlita konsulenter för bedömningen av vilka kort-, dokumentär-, samt barn- och ungdomsfilmprojekt som skall få förhandsstöd samt för bedömning av fördelningen av utvecklingsstöd enligt 19 §.

Styrelsen bör i regel följa konsulenternas och nämndens bedömning. Om styrelsen inte beviljar stöd som rekommenderas av en konsulent eller av nämnden skall detta särskilt motiveras. Styrelsen är i enlighet med stiftelselagen (1994:1220) ansvarig för stiftelsens verksamhet.

Sökande skall kunna presentera samma projekt för bedömning av flera konsulenter och av nämnden.

38 §

Konsulenterna och nämndledamoterna skall ha tidsbegränsade uppdrag. Vid tillsättande av konsulenter och nämndledamöter skall styrelsen sträva efter en jämn könsfördelning.

39 §

Styrelsen skall varje verksamhetsår ge konsulenterna och nämnden en ekonomisk ram inom vilken de till styrelsen kan rekommendera stöd.

Efterlevnaden av avtalet

40 §

Filmbranschen förbinder sig att verka för att detta avtal efterlevs. Organisationer som är bundna av avtalet är skyldiga att söka förmå sina medlemmar att följa avtalets bestämmelser.

41 §

Styrelsen skall utse ett samarbetsråd som skall granska stiftelsens tillämpning av detta avtal. Rådet skall bestå av tio ledamöter som skall utses för en tid av högst två år i taget. Fem av ledamöterna skall utses efter förslag av filmbranschen och två efter förslag av TV-företagen. Rådet skall inom sig utse ordförande och vice ordförande.

42 §

Stiftelsen skall lämna de upplysningar som samarbetsrådet begär om tillämpningen av avtalet och om förvaltningen av avtalsmedlen. Samråd skall ske med rådet beträffande de prioriteringar som skall gälla för stöd till biografägare för öppna visningar av svensk film enligt 25 §.

Rådet skall årligen sammanställa en rapport om sin granskning. Rapporten skall lämnas till styrelsen och till avtalsparterna.

Rådet är beslutsfört när ordföranden och minst fem av de andra ledamöterna är närvarande. Vid omröstning skall den mening gälla som biträds av majoriteten. Vid lika röstetal skall ordföranden ha utslagsröst.

Rådet skall besluta i övrigt om formerna för granskningsverksamheten.

Övriga bestämmelser

43 §

Staten får säga upp avtalet till omedelbart upphörande, om annan avtalspart bryter mot avtalet.

Organisation inom filmbranschen får säga upp avtalet till omedelbart upphörande, om nöjesskatt för biografföreställningar återinförs eller om annan skatt av väsentligen samma karaktär och effekt införs eller om mervärdesskatten på filmvisning höjs. Detsamma gäller, om rätten att göra avdrag för biografavgiften vid beräkning av nettointäkten av rörelse vid taxering för inkomst begränsas eller avskaffas.

Sveriges Television AB får säga upp avtalet till omedelbart upphörande, om väsentlig förändring sker av bolagets finansiering, kanalstruktur eller uppdrag enligt det av riksdagen 1996 fattade beslutet om bl.a. bolagets verksamhet och av det sändningstillstånd som regeringen på grund av riksdagsbeslutet har lämnat bolaget.

TV 4 AB får säga upp avtalet till omedelbart upphörande, om Sveriges Television AB eller annat programföretag som har regeringens tillstånd

att sända rikstäckande TV-sändningar med analog sändningsteknik får tillstånd att sända reklam mot betalning. Detsamma skall gälla om TV 4 AB förlorar sitt tillstånd att här i landet sända televisionsprogram med analog sändningsteknik.

Prop. 1998/99:131
Bilaga 3

44 §

Detta avtal träder i kraft den 1 januari 2000 och skall gälla till och med den 31 december 2004.

Uppsägning av avtalet skall ske senast ett år före avtalstidens utgång. Vid utebliven uppsägning förlängs avtalet med tre år åt gången.

Sedan avtalet har varit i kraft i två år får varje part påkalla överläggningar med övriga parter om villkoren i detta avtal.

45 §

Långfilm med inspelningsstart under år 1999 skall under år 2000 vara berättigad till efterhandsstöd enligt bestämmelserna i 21 § i 1993 års finansieringsavtal för Stiftelsen Svenska Filminstitutet, i dess lydelse efter den 5 maj 1997. Efterhandsstödet storlek skall för berörd film baseras på det antal betalande biografbesökare som sett filmen senast den 31 december 2000. Stödet skall utgå ur de medel som under räkenskapsåret 2000 har influtit till stiftelsen.

Publikrelaterat stöd enligt 16 § skall ges till långfilm med inspelningsstart efter den 31 december 1999. År 2000 skall styrelsen, i stället för vad som anges i 15 §, besluta om hur mycket som skall användas för sådant stöd med beaktande av tillgängliga medel efter avräkning för efterhandsstöd enligt första stycket. Om efterhandsstödet uppgår till mer än 50 miljoner kronor skall inget publikrelaterat stöd lämnas.

46 §

Om avtalet upphör att gälla vid avtalstidens utgång utan att ersättas av ett nytt avtal, skall de avgifter som redovisats för åren 2003 och 2004 användas enligt bestämmelserna i avtalet, om inte parterna kommer överens om annat.

47 §

Twist om tolkningen eller tillämpningen av detta avtal eller om rättsförhållande som har sin grund i avtalet skall avgöras genom skiljedom enligt lag. Skiljeförfarandet skall äga rum i Stockholm. På parts begäran skall Stockholms tingsrätt utse samtliga tre skiljemän.

Detta avtal har upprättats i åtta likalydande exemplar av vilka varje part tagit ett. Prop. 1998/99:131
Bilaga 3

Stockholm den 29 april 1999

Ann-Christin Nykvist
För staten

Jan Bernhardsson
För Sveriges Biografägarförbund

Börje Hansson
För Föreningen Sveriges
Filmproducenter

Kay Wall
För Sveriges Filmuthyrareförening.
u.p.a.

Sam Nilsson
För Sveriges Television AB

Bo Larsson
För Riksföreningen Våra Gårdar

Thorbjörn Larsson
För TV 4 AB (publ.)

John Brattmyhr
För Folkets Husföreningarnas
Riksorganisation

Björn Gregfelt
Mot detta avtal har Filmägarnas
Kontrollbyrå AB inte någon
erinran.

Förbindelse; biografavgifter

Undertecknad anordnare av biograf föreställning/biografägare, som har tagit del av gällande filmavtal och de särskilda regler som anges i avtalets 7 §, åtar sig härigenom gentemot Stiftelsen Svenska Film-institutet att under den tid som avtalet är i kraft betala in avgifter enligt avtalet och låta en av stiftelsen utsedd kontrollant granska räkenskaperna såvitt gäller avgiftsredovisningen. Vidare åtar sig undertecknad att i övrigt följa avtalets bestämmelser samt att godta att underlåtenhet att betala avgift likställs med underlåtenhet att betala filmhyra.

Avtal med bidragsgivare utanför filmavtalet

Mellan Svenska staten, som företrädare för parterna i 2000 års filmavtal, och NN har följande avtal ingåtts.

Avtalet är ingått under förbehåll av regeringens godkännande.

1 §

NN skall årligen lämna ett bidrag till Stiftelsen Svenska Filminstitutet på ... miljoner kronor. Medlen skall användas till de ändamål som anges i filmavtalet. (Därutöver avser NN att använda i genomsnitt ... miljoner kronor årligen för samproduktion och medfinansiering vad gäller film som får stöd enligt nämnda avtal.)

2 §

Detta avtal träder i kraft ... och skall gälla till och med

Uppsägning av avtalet skall ske senast ett år före avtalstidens utgång. Vid utebliven uppsägning förlängs avtalet med tre år åt gången, under förutsättning av att 2000 års filmavtal förlängs eller ett nytt motsvarande filmavtal ingås.

3 §

Twist om tolkningen eller tillämpningen av detta avtal eller om rättsförhållande som har sin grund i avtalet skall avgöras genom skiljedom enligt lag. Skiljeförfarandet skall äga rum i Stockholm. På parts begäran skall Stockholms tingsrätt utse samtliga tre skiljemän.

Till 1 §

1. Parterna konstaterar att en förutsättning för avtalets giltighet är att Europeiska gemenskapens kommission godkänner de stödformer som anges i avtalet.

2. Parterna förutsätter att de medel som stiftelsen får av TV-företag utanför detta avtal används för de ändamål som anges i avtalet.

Till 9 §

Möjligheterna till och konsekvenserna av att införa skattskyldighet enligt mervärdesskattelagen (1994:200) på den TV-avgift som betalas enligt lagen (1989:41) om TV-avgift skall analyseras i särskild ordning i anslutning till förberedelser för beslut om nya tillstånd för public serviceföretagen.

Till 10 §

Föreningen Sveriges Filmproducenter förbinder sig att senast den 31 december 2000 informera övriga avtalsparter och stiftelsen om förväntade intäkter till föreningen under avtalsperioden samt lämna besked om i vilken mån föreningen avser att lämna ett högre bidrag till stiftelsen.

Till 13 §

Parterna konstaterar att avtalets reglering av användningen av influtna medel till filmkulturell verksamhet kan kräva en ändring enligt 6 kap. 1 § stiftelselagen (1994:1220) av andra punkten i stiftelseförordnandet för Stiftelsen Svenska Filminstitutet. Parterna förutsätter därför att styrelsen, om den finner att det krävs, snarast ansöker om sådan ändring hos Kammarkollegiet.

Till 25 §

Parterna förutsätter att tillämpningen av stöd till biografägare för öppna visningar av svensk film inte hindrar, snedvrider eller hämmar konkurrensen på ett sätt som inte är förenligt med den näringsrättsliga lagstiftningen.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 31 maj 1999

Närvarande: statsrådet Freivalds, ordförande, och statsråden Ulvskog, Sahlin, Pagrotsky, Messing, Ringholm

Föredragande: statsrådet Ulvskog

Regeringen beslutar proposition 1998/99:131 Ny svensk filmpolitik